

Judikatūras krājums

Tiesas Atzinums 2/15 (plēnumš)
2017. gada 16. maijā

Satura rādītājs

I – Lūgums sniegt atzinumu	4
II – Paredzētais nolīgums	4
III – Komisijas lūgumā sniegt atzinumu ietvertais vērtējums	5
IV – Galveno Tiesai iesniegto apsvērumu apkopojums	6
V – Tiesas nostāja	7
Par LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzēto kompetenci	8
Saistības, kas attiecas uz piekļuvi tirgum	9
Saistības, kas attiecas uz ieguldījumu aizsardzību	13
Saistības, kas attiecas uz intelektuālā īpašuma aizsardzību	16
Saistības konkurences jomā	19
Saistības ilgtspējīgas attīstības jomā	20
Par LESD 3. panta 2. punktā paredzēto kompetenci	23
Saistības, kas attiecas uz pakalpojumiem transporta jomā	23
– Jūras pārvadājumi	25
– Dzelzceļa pārvadājumi	25
– Autopārvadājumi	25
– Pārvadājumi pa iekšzemes ūdensceļiem	32
Saistības, kas attiecas uz publisko iepirkumu transporta jomā	30
Saistības ieguldījumu, kas nav tiešie ieguldījumi, jomā	
Par kompetenci apstiprināt paredzētā nolīguma institucionālos noteikumus	35

Apmaiņa ar informāciju, paziņošana, pārbaude, sadarbība, mediācija un lēmumpieņemšanas pilnvaras	35
Pārredzamība	
Strīdu izšķiršana	38
– Ieguldītāja un valsts strīdu izšķiršana	40
– Pušu strīdu izšķiršana	40
Atbilde uz lūgumu sniegt atzinumu	40

Atzinums, kas sniegts saskaņā ar LESD 218. panta 11. punktu — Brīvās tirdzniecības nolīgums starp Eiropas Savienību un Singapūras Republiku — “Jaunās paaudzes” nolīgums, kas apspriests pēc LES un LESD stāšanās spēkā — Kompetence noslēgt nolīgumu — LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunkts — Kopējā tirdzniecības politika — LESD 207. panta 1. punkts — Preču un pakalpojumu tirdzniecība — Ārvalstu tiešie ieguldījumi — Publiski līgumi — Intelektuālā īpašuma komerciālie aspekti — Konkurence — Tirdzniecība ar trešajām valstīm un ilgtspējīga attīstība — Darba ņēmēju sociālā aizsardzība — Vides aizsardzība — LESD 207. panta 5. punkts — Pakalpojumi transporta jomā — LESD 3. panta 2. punkts — Starptautisks nolīgums, kas var ietekmēt kopīgos noteikumus vai mainīt to darbības jomu — Savienības atvasināto tiesību noteikumi par pakalpojumu sniegšanas brīvību transporta jomā — Ārvalstu ieguldījumi, kas nav tiešie ieguldījumi — LESD 216. pants — Nolīgums, kas ir vajadzīgs, lai īstenotu vienu no Līgumu mērķiem — Kapitāla un maksājumu brīva aprīte starp dalībvalstīm un trešajām valstīm — Līgumu ieguldījumu jomā pēctecība — Ieguldījumu līgumu, kas noslēgti starp dalībvalstīm un Singapūras Republiku, aizstāšana — Nolīguma institucionālie noteikumi — Ieguldītāja un valsts strīdu izšķiršana — Pušu strīdu izšķiršana

Atzinuma procedūra 2/15

par lūgumu sniegt atzinumu atbilstoši LESD 218. panta 11. punktam, ko 2015. gada 10. jūlijā iesniedza Eiropas Komisija.

TIESA (plēnums)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks A. Ticano [*A. Tizzano*], palātu priekšsēdētāji R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*] (referents), L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*], E. Juhāss [*E. Juhász*], M. Bergere [*M. Berger*], A. Prehala [*A. Prechal*], M. Vilars [*M. Vilaras*] un J. Regans [*E. Regan*], tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], K. Toadere [*C. Toader*], D. Švābi [*D. Šváby*], E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*], K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], K. Vajda [*C. Vajda*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] un K. Likurgs [*C. Lycourgos*],

ģenerālvokāte E. Šarpstone [*E. Sharpston*],

sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2016. gada 12. un 13. septembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Eiropas Komisijas vārdā – *U. Wölker, B. De Meester* un *R. Vidal-Puig*, kā arī *M. Kocjan*, pārstāvji,
- Beļģijas valdības vārdā – *J. Van Holm* un *C. Pochet*, pārstāves,
- Bulgārijas valdības vārdā – *E. Petranova* un *L. Zaharieva*, pārstāves,
- Čehijas Republikas valdības vārdā – *M. Smolek* un *E. Ruffer*, kā arī *M. Hedvábná*, pārstāvji,
- Dānijas valdības vārdā – *C. Thorning* un *N. Lyshøj*, pārstāvji,
- Vācijas valdības vārdā – *T. Henze* un *B. Beutler*, kā arī *K. Stranz*, pārstāvji,
- Īrijas vārdā – *E. Creedon* un *J. Quaney*, pārstāvji, kā arī *S. Kingston, BL*,
- Grieķijas valdības vārdā – *G. Karipsiadis* un *K. Boskovits*, kā arī *S. Chala*, pārstāvji,
- Spānijas valdības vārdā – *S. Centeno Huerta* un *M. Sampol Pucurull*, pārstāvji,
- Francijas valdības vārdā – *G. de Bergues, D. Colas, F. Fize* un *D. Segoin*, pārstāvji,
- Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *S. Fiorentino* un *C. Colelli, avvocati dello Stato*,
- Kipras valdības vārdā – *E. Zachariadou* un *E. Symeonidou*, pārstāves, kurām palīdz *I. Roussou, dikigoros*,
- Latvijas valdības vārdā – *I. Kalniņš* un *D. Pelše*, pārstāvji,
- Lietuvas valdības vārdā – *D. Kriaučiūnas* un *R. Dzikovič*, pārstāvji,
- Luksemburgas valdības vārdā – *A. Germeaux*, pārstāvis, kam palīdz *P. Kinsch, avocat*,
- Ungārijas valdības vārdā – *M. Z. Fehér, G. Koós* un *M. Bóra*, kā arī *M. Tátrai*, pārstāvji,
- Maltas valdības vārdā – *A. Buhagiar* un *J. Ciantar*, pārstāves,
- Nīderlandes valdības vārdā – *M. Bulterman, M. Gijzen* un *C. Schillemans*, kā arī *J. Langer*, pārstāvji,
- Austrijas valdības vārdā – *C. Pesendorfer* un *M. Klamert*, pārstāvji,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna* un *A. Miłkowska*, pārstāvji,
- Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes, M. Figueiredo* un *J. P. Salgado*, pārstāvji,
- Rumānijas valdības vārdā – *R.-H. Radu*, kā arī *R.-M. Mangu, A. Voicu* un *E. Gane*, pārstāvji,
- Slovēnijas valdības vārdā – *A. Grum*, pārstāve,
- Slovākijas valdības vārdā – *M. Kianička*, pārstāvis,
- Somijas valdības vārdā – *J. Heliskoski*, pārstāvis,

- Apvienotās Karalistes valdības vārdā – *M. Holt*, pārstāvis, kam palīdz *D. Beard, QC*, un *G. Facenna, barrister*,
  - Eiropas Parlamenta vārdā – *R. Passos, A. Neergaard, A. Auersperger Matić* un *J. Etienne*, pārstāvji,
  - Eiropas Savienības Padomes vārdā – *S. Boelaert* un *R. Wiemann*, kā arī *B. Driessen*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2016. gada 21. decembra tiesas sēdē,
sniedz šo atzinumu.

Atzinums

I – Lūgums sniegt atzinumu

1. Eiropas Komisijas Tiesai iesniegtais lūgums sniegt atzinumu ir izteikts šādi:
“Vai Eiropas Savienībai ir nepieciešamā kompetence vienai pašai parakstīt un noslēgt Brīvās tirdzniecības nolīgumu ar Singapūras Republiku? Konkrētāk:
  - Kādi nolīguma noteikumi ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē?
  - Kādi nolīguma noteikumi ietilpst Savienības dalītajā kompetencē?
  - Vai nolīgumā ir noteikumi, kas ietilpst dalībvalstu ekskluzīvajā kompetencē?”
2. Komisija savam lūgumam sniegt atzinumu ir pievienojusi nolīguma tekstu, kāds tas bija 2015. gada 10. jūlijā, kas ir šī lūguma iesniegšanas datums.

II – Paredzētais nolīgums

3. 2006. gada 8. decembrī Komisija iesniedza Eiropas Kopienų Padomei ieteikumu, lūdzot tai atļauju sākt sarunas, lai varētu noslēgt brīvās tirdzniecības nolīgumu ar Dienvidaustrumāzijas valstu asociācijas (ASEAN) valstīm. Padome piekrita šim ieteikumam.
4. Tādējādi sniegtajā Padomes atļaujā sākt sarunas bija paredzēts, ka gadījumā, ja nebūtu iespējams panākt vienošanos ar visām ASEAN valstīm, Padome varētu atļaut Komisijai rīkot divpusējas sarunas.
5. 2009. gada 22. decembrī Padome tādējādi atļāva Komisijai sākt divpusējas sarunas ar Singapūras Republiku.
6. Sarunas ar šo trešo valsti tika sāktas 2010. gada martā, un tās norisinājās, apspriežoties ar Tirdzniecības politikas komiteju, kas pildīja tās īpašās komitejas pienākumus, kuru Padome bija nozīmējusi atbilstoši LESD 207. panta 3. punktam un 218. panta 4. punktam.
7. 2011. gada februārī Komisija iesniedza Padomei ieteikumu grozīt sarunu norādes, iekļaujot tajās ieguldījumu aizsardzību. 2011. gada septembrī Padome nolēma attiecīgi papildināt šīs norādes.
8. Sarunas attiecībā uz visām nodaļām, izņemot nodaļu par ieguldījumu aizsardzību, tika pabeigtas 2012. gada decembrī. Sarunas par šo pēdējo minēto nodaļu tika pabeigtas 2014. gada oktobrī.

9. 2015. gada 26. jūnijā Komisija informēja Tirdzniecības politikas komiteju, ka paredzētais nolīgums ir ticis parafēts.
10. Paredzētajā nolīgumā ir ietvertas 17 nodaļas:
- pirmajā nodaļā ir norādīts nolīguma priekšmets un mērķi, un tajā ir ietverts vispārīgu definīciju kopums;
  - otrā nodaļa attiecas uz preču importu un eksportu;
  - trešā nodaļa attiecas uz antidempinga, kompensācijas un aizsardzības pasākumiem;
  - ceturtnā un piektā nodaļa attiecas uz netarifa šķēršļiem preču tirdzniecībai, kas izriet no tehniskajiem noteikumiem un no sanitārajiem un fitosanitārajiem pasākumiem;
  - sestajā nodaļā ir ietverti noteikumi muitas jomā;
  - septītā nodaļa attiecas uz netarifa šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem enerģijas ražošanā no atjaunojamiem resursiem;
  - astotā nodaļa attiecas uz pakalpojumiem, uzņēmējdarbību un elektronisko komerciju;
  - devītā nodaļa attiecas uz ieguldījumiem;
  - desmitā nodaļa attiecas uz publisko iepirkumu;
  - vienpadsmitā nodaļa attiecas uz intelektuālo īpašumu;
  - divpadsmitā nodaļa attiecas uz konkurenci;
  - trīspadsmitā nodaļa attiecas uz tirdzniecību un ilgtspējīgu attīstību;
  - četrpadsmitajā nodaļā ir paredzēti pārredzamības noteikumi, kas ir piemērojami citās nodaļās reglamentētajās jomās;
  - piecpadsmitajā un sešpadsmitajā nodaļā ir paredzēts attiecīgi strīdu izšķiršanas mehānisms un mediācijas mehānisms, un
  - septiņpadsmitajā nodaļā ir ieviesta Tirdzniecības komiteja un vairākas specializētas komitejas. Tajā ir ietverti arī vispārīgie un nobeiguma noteikumi.
11. Ņemot vērā viedokļu atšķirības, kas Tirdzniecības politikas komitejā notikušo apspriežu laikā radās par Savienības kompetences noslēgt paredzēto nolīgumu raksturu, Komisija iesniedza šo lūgumu sniegt atzinumu.

III – Komisijas lūgumā sniegt atzinumu ietvertais vērtējums

12. Komisija uzskata, ka Savienībai ir ekskluzīva kompetence parakstīt un noslēgt paredzēto nolīgumu.
13. Vispirms tā apgalvo, ka visi šī nolīguma noteikumi, izņemot vienīgi noteikumus par pārrobežu transporta pakalpojumiem un ārvalstu ieguldījumiem, kas nav tiešie ieguldījumi, ietilpst kopējā tirdzniecības politikā, kas ir definēta LESD 207. panta 1. punktā, un līdz ar to – LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētajā Savienības ekskluzīvajā kompetencē.

14. Turpinājumā tā norāda, ka pārrobežu transporta pakalpojumi ietilpst LESD 3. panta 2. punktā paredzētajā Savienības ekskluzīvajā kompetencē, ņemot vērā šajā jomā spēkā esošos Savienības atvasināto tiesību noteikumus.
15. Šajā ziņā Komisija tostarp norāda uz:
  - Padomes 1986. gada 22. decembra Regulu (EEK) Nr. 4055/86, ar ko brīvas pakalpojumu sniegšanas principu piemēro jūras pārvadājumiem starp dalībvalstīm un starp dalībvalstīm un trešām valstīm (OV 1986, L 378, 1. lpp.);
  - Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Regulu (EK) Nr. 1071/2009, ar ko nosaka kopīgus noteikumus par autopārvadātāja profesionālās darbības veikšanas nosacījumiem un atceļ Padomes Direktīvu 96/26/EK (OV 2009, L 300, 51. lpp.);
  - Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Regulu (EK) Nr. 1072/2009 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz piekļuvi starptautisko kravu autopārvadājumu tirgum (OV 2009, L 300, 72. lpp.);
  - Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Regulu (EK) Nr. 1073/2009 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz piekļuvi starptautiskajam autobusu pārvadājumu tirgum un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 561/2006 (OV 2009, L 300, 88. lpp.), un
  - Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 21. novembra Direktīvu 2012/34/ES, ar ko izveido vienotu Eiropas dzelzceļa telpu (OV 2012, L 343, 32. lpp.).
16. Visbeidzot tā uzskata, ka, ciktāl paredzētais nolīgums attiecas uz ārvalstu ieguldījumiem, kas nav tiešie ieguldījumi, Savienībai tāpat ir ekskluzīva kompetence atbilstoši LESD 3. panta 2. punktam, ņemot vērā pārklāšanos starp, pirmkārt, šajā nolīgumā ietvertajām saistībām attiecībā uz šiem ieguldījumiem un, otrkārt, LESD 63. pantā paredzēto aizliegumu noteikt kapitāla aprites un maksājumu veikšanas ierobežojumus dalībvalstu un trešo valstu starpā.

IV – Galveno Tiesai iesniegto apsvērumu apkopojums

17. Eiropas Parlaments apgalvo, ka paredzētais nolīgums ir viens no pirmajiem divpusējiem tā dēvētajiem “jaunās paaudzes” brīvās tirdzniecības nolīgumiem, proti, tirdzniecības nolīgums, kurā papildus tradicionālajiem noteikumiem saistībā ar muitas nodokļu un netarifa šķēršļu, kas ietekmē preču un pakalpojumu tirdzniecību, samazināšanu ir ietverti noteikumi dažādās ar tirdzniecību saistītās jomās, kā, piemēram, intelektuālā īpašuma aizsardzība, ieguldījumi, publiskais iepirkums, konkurence un ilgtspējīga attīstība.
18. Ņemot vērā LES un LESD noteikumu par Savienības ārējo darbību formulējumu vispārīgi un noteikumu par kopējo tirdzniecības politiku formulējumu konkrēti, Parlaments norāda, ka piekrīt Komisijas vērtējumam un tāpat kā Komisija uzskata, ka paredzētais nolīgums ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē.
19. Savukārt Padome, kā arī visas dalībvalstis, kas ir iesniegušas apsvērumus Tiesā, apgalvo, ka atsevišķi paredzētā nolīguma noteikumi neietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē. Nolīgumam esot “jaukta nolīguma” īpašības.
20. Paredzētā nolīguma astotajā nodaļā ietvertie noteikumi attiecībā uz transporta jomu ietilpstot kopējā transporta politikā. Pretēji tam, ko apgalvo Komisija un Parlaments, šie noteikumi lielākajā to daļā nevar “ietekmēt kopīgos noteikumus vai mainīt to darbības jomu” LESD 3. panta 2. punkta izpratnē.

Līdz ar to šie noteikumi ietilpstot nevis šajā LESD noteikumā paredzētajā Savienības ekskluzīvajā kompetencē, bet gan Savienības un dalībvalstu dalītajā kompetencē atbilstoši LESD 4. panta 2. punkta g) apakšpunktam.

21. Tāpat saistībā ar nolīguma astoto nodaļu Īrija atsauca uz LES un LESD pievienoto protokolu (Nr. 21) par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu. Tā apgalvo, ka minētā nodaļa ietekmē šo protokolu.
22. Paredzētā nolīguma septītajā, vienpadsmitajā un trīspadsmitajā nodaļā ietvertie noteikumi vides aizsardzības, sociālās aizsardzības un intelektuālā īpašuma aizsardzības jomā, Padomes un dalībvalstu, kas ir iesniegušas apsvērumus Tiesā, ieskatā, ietilpst Savienības un dalībvalstu dalītajā kompetencē šajās jomās. Šiem noteikumiem neesot īpašas saiknes ar starptautisko tirdzniecību. Minētajās nodaļās ietvertajai atsaucei uz starptautiskajām konvencijām, kuras nav tieši saistītas ar tirdzniecību, šajā ziņā esot ilustrējoša nozīme.
23. Paredzētajā nolīgumā turklāt esot ietverti noteikumi, kas ietilpst vienīgi dalībvalstu kompetencē.
24. Tas tā esot it īpaši šī nolīguma četrpadsmitās nodaļas noteikumu gadījumā, kuros ir paredzēti noteikumi pārredzamības jomā, kā arī tā devītās nodaļas noteikumu gadījumā, ciktāl tie attiecas uz ārvalstu ieguldījumiem, kas nav tiešie ieguldījumi.
25. Šajā ziņā Padome un dalībvalstis, kas ir iesniegušas apsvērumus Tiesā, norāda, ka LESD Savienībai nav piešķirta nekāda kompetence tādu ieguldījumu jomā, kas nav saistīti ar “tiešajiem ieguldījumiem”. Tās piebilst, ka, pretēji Komisijas norādītajam, “kopīgos noteikumus” LESD 3. panta 2. punkta izpratnē nevar veidot tādi Savienības primāro tiesību noteikumi kā LESD 63. pants. Komisijas argumentācija neatbilstot Tiesas judikatūrai Savienības netiešās ārējās kompetences jomā.
26. Pamatojot savu argumentāciju par Savienības ekskluzīvās kompetences neesamību saistībā ar paredzētā nolīguma devīto nodaļu, Padome atsauca uz atsevišķiem šīs nodaļas noteikumiem, kas, tāsprāt, ietilpst dalībvalstu kompetencē, kā, piemēram, noteikumi, kas attiecas uz sabiedrisko kārtību, valsts drošību un citām valsts interesēm, uz nodokļiem, kompensāciju gadījumos, kad ieguldījumus ir iznīcinājuši bruņotie spēki, uz izņēmumiem no līdzekļu brīvas pārskaitīšanas, kas ir pamatoti ar tiesību aktiem noziedzīgu vai sodāmu nodarījumu, sociālās drošības un pensionēšanās jomā, ar ekspropriāciju, kā arī ar divpusējo ieguldījumu līgumu, kas noslēgti starp dalībvalstīm un Singapūras Republiku, aizstāšanu ar paredzēto nolīgumu.
27. Padome un atsevišķas dalībvalstis, kas ir iesniegušas apsvērumus Tiesā, turklāt norāda, ka paredzētā nolīguma devītā nodaļa attiecas tikai uz ieguldījumu aizsardzību, nevis uz to pieņemšanu. No tā izrietot, ka pat daļā, kurā šī nodaļa attiecas uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, to nevar apstiprināt Savienība viena pati. Tā kā ieguldījumu aizsardzība nav īpaši saistīta ar starptautisko tirdzniecību, tā nevarot ietilpt kopējā tirdzniecības politikā.

V – Tiesas nostāja

28. Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 196. panta 2. punktu un pastāvīgo judikatūru (skat. tostarp atzinumu 1/03 (Jaunā Lugāno konvencija), 2006. gada 7. februāris, EU:C:2006:81, 112. punkts un tajā minētā judikatūra) lūgums sniegt atzinumu atbilstoši LESD 218. panta 11. punktam var attiekties gan uz paredzētā nolīguma saderību ar Līgumu noteikumiem, gan uz Savienības vai kādas no tās iestādēm kompetenci noslēgt šo nolīgumu.
29. Šajā lietā lūgums sniegt atzinumu attiecas uz jautājumu par to, vai paredzēto nolīgumu var parakstīt un noslēgt Savienība viena pati vai arī tas, tieši pretēji, ir jāparaksta un jānoslēdz gan Savienībai, gan katrai tās dalībvalstij (tā dēvētais “jauktais” nolīgums).

30. Līdz ar to šis Tiesas atzinums attiecas tikai uz Savienības kompetences parakstīt un noslēgt paredzēto nolīgumu raksturu. Tas nekādi neietekmē to, vai šī nolīguma noteikumu saturs ir saderīgs ar Savienības tiesībām.
31. Pēc šo ievada precizējumu izteikšanas ir jāizvērtē, vai paredzētā nolīguma noteikumi ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē vai Savienības un tās dalībvalstu dalītajā kompetencē, vai arī vienīgi dalībvalstu kompetencē.
32. Ņemot vērā paredzētā nolīguma priekšmetu un mērķus, kas atbilstoši nolīguma 1.1. un 1.2. pantam ir “izveidot brīvās tirdzniecības zonu” un “liberalizēt un atvieglot tirdzniecību un ieguldījumus pušu starpā”, vispirms ir jāizvērtē, kādā mērā šī nolīguma noteikumi ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē, kas paredzēta LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā attiecībā uz kopējo tirdzniecības politiku.

Par LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzēto kompetenci

33. Saskaņā ar LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktu Savienībai ir ekskluzīva kompetence kopējās tirdzniecības politikas jomā.
34. Atbilstoši LESD 207. panta 1. punktam šīs politikas “pamatā ir vienādi principi, jo īpaši attiecībā uz pārmaiņām tarifu likmēs, uz tarifu un tirdzniecības nolīgumu slēgšanu saistībā ar preču un pakalpojumu tirdzniecību un intelektuālā īpašuma komerciālajiem aspektiem, uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, uz liberalizācijas pasākumu, eksporta politikas un tirdzniecības aizsardzības pasākumu vienādošanu, tostarp to pasākumu, ko veic dempinga vai subsīdiju gadījumā. Kopējo tirdzniecības politiku īsteno, ievērojot Savienības ārējās darbības principus un mērķus”.
35. Tādējādi no šīs tiesību normas, it īpaši no tās otrā teikuma, saskaņā ar kuru kopējā tirdzniecības politika ietilpst “Savienības ārēj[ā] darbīb[ā]”, izriet, ka šī politika attiecas uz tirdzniecību ar trešajām valstīm (spriedumi, 2013. gada 18. jūlijs, Daiichi Sankyo un Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 50. punkts, kā arī 2013. gada 22. oktobris, Komisija/Padome, C-137/12, EU:C:2013:675, 56. punkts).
36. Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka ar to vien, ka tādām Savienības tiesību aktam kā tās noslēgtais nolīgums var būt zināma iedarbība uz starptautisko tirdzniecību ar vienu vai vairākām trešajām valstīm, nepietiek, lai secinātu, ka šis akts būtu pieskaitāms tiem, kas ietilpst kopējā tirdzniecības politikā. Savukārt Savienības tiesību akts ietilpst šīs politikas jomā, ja tas konkrēti attiecas uz starptautisko tirdzniecību tādā ziņā, ka šis akts galvenokārt ir domāts, lai veicinātu, atvieglotu vai reglamentētu šo tirdzniecību, un tieši un tūlītēji to ietekmē (skat. tostarp spriedumus, 2013. gada 18. jūlijs, Daiichi Sankyo un Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 51. punkts, un 2013. gada 22. oktobris, Komisija/Padome, C-137/12, EU:C:2013:675, 57. punkts, kā arī atzinumu 3/15 (Marrākešas līgums par piekļuvi iespieddarbiem), 2017. gada 14. februāris, EU:C:2017:114, 61. punkts).
37. No tā izriet, ka tikai tās paredzētā nolīguma daļas, kurām ir īpaša saikne iepriekš minētajā izpratnē ar tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku, ietilpst kopējās tirdzniecības politikas jomā.
38. Līdz ar to ir jāizvērtē, vai minētajā nolīgumā ietverta saistību mērķis ir veicināt, atvieglot vai reglamentēt šo tirdzniecību un vai tās tieši un tūlītēji to ietekmē.
39. Paredzētajā nolīgumā ietvertās saistības attiecas, pirmkārt, uz piekļuvi tirgum, otrkārt, uz ieguldījumu aizsardzību, treškārt, uz intelektuālā īpašuma aizsardzību, ceturtkārt, uz konkurenci un, piektkārt, uz ilgtspējīgu attīstību.

Saistības, kas attiecas uz piekļuvi tirgum

40. Paredzētā nolīguma otrajā nodaļā “Valsts režīms un preču piekļuve tirgum” ir noteikts, ka katra puse piemēro otras puses izcelsmes precēm nediskriminējošu režīmu un atbilstoši šai nodaļai pievienotajām īpašajām saistībām samazina vai atceļ savu ievadmitas un izvedmitas nodokli. Tajā ir arī paredzēts, ka neviena puse nepieņem un nesaglabā spēkā netarifa šķēršļus preču ieviešanai vai eksportēšanai.
41. Šo nodaļu tādējādi veido “tarifu un tirdzniecības [saistības] saistībā ar preču tirdzniecību” LESD 207. panta 1. punkta izpratnē. Līdz ar to tā ietilpst LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētajā Savienības ekskluzīvajā kompetencē.
42. Paredzētā nolīguma trešajā nodaļā “Tirdzniecības aizsardzības instrumenti” ir precizēta kārtība, kādā katra puse var, ja ir izpildītas no Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) noteikumiem izrietošās prasības, noteikt antidempinga un kompensācijas pasākumus, kā arī aizsardzības pasākumus saistībā ar importu no otras puses.
43. Šī nodaļa tādējādi attiecas uz “tirdzniecības aizsardzības pasākumiem” LESD 207. panta 1. punkta izpratnē. Līdz ar to tā arī ietilpst LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētajā Savienības ekskluzīvajā kompetencē.
44. Paredzētā nolīguma ceturtajā un piektajā nodaļā, kuru nosaukumi attiecīgi ir “Tehniskie šķēršļi tirdzniecībā” un “Sanitārie un fitosanitārie pasākumi”, ir ietverti noteikumi, kuru mērķis, lai arī tie ļauj katrai no pusēm piemērot tās tehniskās un sanitārās normas atbilstoši PTO noteikumiem, ir cik vien iespējams samazināt no tiem izrietošos šķēršļus preču tirdzniecībai starp pusēm. No minētajām nodaļām it īpaši izriet, ka, pirmkārt, puses eksportētajām precēm ir jāatbilst puses, kas tās importē, noteiktajiem standartiem un, otrkārt, ka uz pēdējās minētās importētajām precēm nedrīkst attiecināt diskriminējošus vai nesamērīgus standartus salīdzinājumā ar tiem, kas tiek piemēroti tās pašas precēm.
45. Minētās ceturtās un piektās nodaļas mērķis tādējādi konkrēti ir veicināt preču tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku. Šo nodaļu noteikumi un tām pievienotās īpašās saistības turklāt ievērojami atvieglo šo preču importēšanas nosacījumus, un tādējādi tiem var būt tieša un tūlītēja ietekme uz starptautisko tirdzniecību. Līdz ar to minētās nodaļas atbilst šī atzinuma 36. punktā atgādinātajiem kritērijiem un ietilpst LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētajā Savienības ekskluzīvajā kompetencē.
46. Paredzētā nolīguma sestajā nodaļā “Muita un tirdzniecības atvieglošana” ir noteikts, ka katras puses tiesību akti muitas jomā būs nediskriminējoši un atļūdzība un nodokļi par pakalpojumiem, kas sniegti saistībā ar šo preču importēšanu vai eksportēšanu, nepārsniegs šo pakalpojumu aptuvenās izmaksas. Tajā pusēm turklāt ir noteikts pienākums, pēc iespējas izmantojot vienas pieturas aģentūru, vienkāršot prasības un formalitātes attiecībā uz preču izlaišanu, atmuitošanu, pārkraušanu un tranzītu. Tāpat tajā ir noteikts pienākums piedāvāt iespēju veikt iepriekšēju apstrādi un saņemt iepriekšējus lēmumus.
47. Šīs nodaļas pamatmērķis tādējādi ir reglamentēt un atvieglot preču tirdzniecību starp pusēm.
48. Tās tiešajā un tūlītējā ietekmē preču tirdzniecība starp Savienību un Singapūras Republiku kļūst plūstošāka un mazāk apgrūtināša. Līdz ar to tā atbilst šī atzinuma 36. punktā atgādinātajiem kritērijiem un ietilpst LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētajā Savienības ekskluzīvajā kompetencē.
49. Ja paredzētā nolīguma otrā līdz sestā nodaļa attiecas uz preču tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku, tad pakalpojumu tirdzniecība starp pusēm savukārt ir reglamentēta šī nolīguma astotajā nodaļā.

50. Šajā astotajā nodaļā “Pakalpojumi, uzņēmējdarbība un elektroniskā komercija” ir ietvertas katras puses saistības samazināt otras puses saimnieciskās darbības subjektiem šķēršļus attiecībā uz pakalpojumu pārrobežu sniegšanu, uzņēmējdarbību un fizisko personu pagaidu klātbūtni.
51. Lai arī no tās piemērošanas jomas ir izslēgta pilsonība, uzturēšanās, pastāvīga nodarbinātība un vispārīgi – piekļuve darba tirgum, minētajā nodaļā katrai no pusēm ir noteikts pienākums attiecībā uz otras puses pakalpojumiem, uzņēmumiem un uzņēmējiem piemērot režīmu, kas nav mazāk labvēlīgāks kā režīms, ko tā piešķir attiecībā pati uz saviem līdzīgiem pakalpojumiem, uzņēmumiem un uzņēmējiem, ņemot vērā nolīgumā ietvertajā īpašo saistību sarakstā precizēto kārtību un ierobežojumus un ievērojot tajā paredzētos vispārīgos izņēmumus.
52. No tā izriet, ka paredzētā nolīguma astotās nodaļas pamatmērķis ir zināmā mērā atvērt Singapūras tirgu Savienības pakalpojumu sniedzējiem un otrādi. Tās mērķis tādējādi ir veicināt, atvieglot un reglamentēt tirdzniecību.
53. Šajā nodaļā ietvertajām saistībām attiecībā uz piekļuvi tirgum turklāt var būt tieša un tūlītēja ietekme uz pakalpojumu tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku. Kā secinājumu 204. un 205. punktā ir norādījusi ģenerāladvokāte, šis konstatējums pretēji tam, ko ir apgalvojušas atsevišķas dalībvalstis, kas ir iesniegušas apsvērumus Tiesā, attiecas uz visiem minētās nodaļas pantiem, tostarp tiem, kas attiecas uz finanšu pakalpojumiem un profesionālo kvalifikāciju savstarpēju atzišanu.
54. Turklāt, kā Tiesa jau ir norādījusi, četri pakalpojumu sniegšanas režīmi, kas atbilst PTO izmantotajai klasifikācijai, proti, pakalpojuma sniegšana no PTO dalībvalsts teritorijas uz otras dalībvalsts teritoriju (1. režīms), pakalpojuma sniegšana dalībvalsts teritorijā otras puses pakalpojuma patērētājam (2. režīms), dalībvalsts pakalpojuma sniedzēja veikta pakalpojuma sniegšana, izmantojot komerciālo klātbūtni otras dalībvalsts teritorijā (3. režīms), un dalībvalsts pakalpojuma sniedzēja veikta pakalpojuma sniegšana, izmantojot dalībvalsts fizisko personu klātbūtni otras dalībvalsts teritorijā (4. režīms), visi ietilpst kopējā tirdzniecības politikā (atzinums 1/08 (Nolīgumi, ar kuriem grozīti īpašo saistību saraksti atbilstoši GATS), 2009. gada 30. novembris, EU:C:2009:739, 4., 118. un 119. punkts). Šī interpretācija, kas ir tikusi sniegta saistībā ar Tiesas veikto pārbaudi attiecībā uz Kopienas kompetenci piedalīties EKL 133. pantā paredzēto nolīgumu noslēgšanā un kas tādējādi attiecās uz šajā EKL noteikumā ietverto jēdzienu “pakalpojumu tirdzniecība”, ir piemērojama arī attiecībā uz LESD 207. panta 1. punktā ietverto jēdzienu “pakalpojumu tirdzniecība”, kura saturs būtībā ir identisks.
55. Tādējādi paredzētā nolīguma astotās nodaļas noteikumi, kas attiecas uz pakalpojumu pārrobežu sniegšanu (“1. režīma” un “2. režīma” pakalpojumi PTO izmantotās pakalpojumu sniegšanas veidu klasifikācijas izpratnē), nav jānodala no šīs nodaļas noteikumiem, kuri attiecas uz uzņēmuma veikto pakalpojumu sniegšanu (“3. režīma” pakalpojumi) vai uz pakalpojumu sniegšanu, izmantojot fizisko personu klātbūtni (“4. režīma” pakalpojumi).
56. Neraugoties uz iepriekš minēto, Savienības kompetenci apstiprināt paredzētā nolīguma astoto nodaļu nevar radīt vienīgi LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunkts.
57. Šī nodaļa tostarp attiecas uz pakalpojumu sniegšanu transporta jomā. Šī joma ir izslēgta no kopējās tirdzniecības politikas ar LESD 207. panta 5. punktu, atbilstoši kuram uz “starptautisku nolīgumu [apspriešanu un noslēgšanu] transporta jomā” attiecas “[LESD] trešās daļas VI sadaļa [...]”. Šī sadaļa attiecas uz kopējo transporta politiku.
58. Lūgta interpretēt EKL 133. panta 6. punkta trešo daļu, Tiesa norādīja, ka šajā tiesību normā attiecībā uz transporta pakalpojumu starptautisko tirdzniecību ir paredzēts saglabāt principiālu paralēlismu starp Savienības iekšējo kompetenci, kas tiek īstenota, vienpusēji pieņemot Savienības tiesību normas, un Savienības ārējo kompetenci, kas tiek īstenota, noslēdzot starptautiskus nolīgumus, vienai un otrai

kompetencei, tāpat kā iepriekš, esot nostiprinātai Līguma sadaļā, kas īpaši veltīta kopējai transporta politikai (atzinums 1/08 (Nolīgumi, ar kuriem grozīti īpašo saistību saraksti atbilstoši GATS), 2009. gada 30. novembris, EU:C:2009:739, 164. punkts).

59. LESD 207. panta 5. punkts būtībā atbilst EKL 133. panta 6. punkta trešās daļas noteikumiem. Turklāt nedz no LESD, nedz no apstākļiem, kas ir saistīti ar šī līguma rašanās vēsturi, vispārējo uzbūvi vai mērķi, neizriet, ka tā autoriem būtu bijis nodoms mainīt kompetenču sadalījumu starp Savienību un dalībvalstīm saistībā ar to starptautisko līgumu apspriešanu un noslēgšanu, kas ir saistīti ar tirdzniecību transporta jomā.
60. Nav pamatota Komisijas nostāja, saskaņā ar kuru atbilstoši LESD 207. panta 5. punktam transporta joma ir izslēgta no kopējās tirdzniecības politikas tikai, ciktāl tas attiecas uz pakalpojumu pārrobežu sniegšanu, proti, 1. un 2. režīma pakalpojumiem. Šādā nostājā būtībā netiek ievērots šīs tiesību normas formulējums, kurā no šīs politikas kopumā ir izslēgti “starptautiskie nolīgumi transporta jomā”.
61. Ņemot vērā LESD 207. panta 5. punkta piemērojamību, turpinājumā ir jānosaka, kuras no paredzētā nolīguma astotajā nodaļā ietvertajām saistībām atbilstoši minētajai tiesību normai ir izslēgtas no kopējās tirdzniecības politikas. Šajā ziņā ir jāņem vērā judikatūra, saskaņā ar kuru jēdziens pakalpojumi “transporta jomā” ietver ne tikai transporta pakalpojumus, bet arī citus pakalpojumus, ja vien tie ir cieši saistīti ar fizisku darbību personu vai preču pārvietošanā no vienas vietas uz citu, izmantojot transportlīdzekli (šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 15. oktobris, Grupo Itevelesa u.c., C-168/14, EU:C:2015:685, 45., kā arī 46. punkts).
62. Šajā gadījumā pakalpojumi, kas ietver personu vai preču pārvietošanu no vienas vietas uz citu, ir uzskaitīti paredzētā nolīguma astotās nodaļas pielikumu 8.-A-1. un 8.-B-1. papildinājuma 11. punktā, kā arī 8.-A-2. un 8.-A-3. papildinājuma 16. punktā. Tie ir saistīti ar starptautisko jūras transportu, dzelzceļa transportu, autotransportu un iekšzemes ūdensceļu transportu, savukārt iekšzemes un starptautiskie gaisa pārvadājumu pakalpojumi šajā nolīgumā nav ietverti, kā tas ir norādīts tā 8.3. panta c) punktā un 8.9. panta e) punktā.
63. Pakalpojumi, kas ir cieši saistīti ar jūras transportu, dzelzceļa transportu, autotransportu un iekšzemes ūdensceļu transportu, ir uzskaitīti minēto pielikumu 8.-A-1. papildinājuma 12. punktā, 8.-A-2. un 8.-A-3. papildinājuma 17. punktā, kā arī 8.-B-1. papildinājuma 11. punktā.
64. “Gaisa kuģu remonta un tehniskās apkopes pakalpojumi, kuru laikā gaisa kuģi neizmanto”, “gaisa pārvadājumu pakalpojumu pārdošana un tirgvedība”, kā arī “datorizēti rezervēšanas sistēmas pakalpojumi” paredzētā nolīguma 8.3. un 8.9. pantā ir norādīti kā tādi, kas pretēji gaisa pārvadājumu pakalpojumiem ir ietverti minētā nolīguma astotās nodaļas piemērošanas jomā.
65. Minētās nodaļas pielikumu papildinājumos šie gaisa kuģu remonta un tehniskās apkopes, kā arī gaisa pārvadājumu pakalpojumu rezervēšanas un pārdošanas pakalpojumi nav ietverti tajos punktos, kuros ir uzskaitīti transporta jomā sniegtie papildpakalpojumi, bet ir klasificēti kā “komercpakalpojumi”, kuri neietilpst šajā jomā.
66. Šajā ziņā ir jānorāda, ka nedz “gaisa kuģu remonta un tehniskās apkopes pakalpojumi, kuru laikā gaisa kuģi neizmanto”, nedz gaisa pārvadājumu pakalpojumu pārdošanas, tirgvedības vai rezervēšanas pakalpojumi neatkarīgi no tā, vai tos sniedz ceļojumu aģentūras vai citi komercpakalpojumu sniedzēji, nav cieši saistīti ar transporta pakalpojumiem tajā izpratnē, kas ir precizēta šī atzinuma 61. punktā atgādinātajā judikatūrā.
67. Pirmkārt, “gaisa kuģu remonta un tehniskās apkopes pakalpojumiem, kuru laikā gaisa kuģi neizmanto”, labākajā gadījumā ir attāla saikne ar personu vai preču pārvietošanu no vienas vietas uz citu. Otrkārt, saistībā ar gaisa pārvadājumu pakalpojumu pārdošanas, tirgvedības vai rezervācijas pakalpojumiem no Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīvas 2006/123/EK par pakalpojumiem

iekšējā tirgū (OV 2006, L 376, 36. lpp.) preambulas 33. apsvēruma izriet, ka pakalpojumi, uz ko attiecas šī direktīva, kuras juridiskais pamats ir EKL 47. panta 2. punkts un 55. pants, ietver arī ceļojumu aģentūras, kuras ir galvenās šādu pakalpojumu virzītājas.

68. Tā kā “gaisa kuģu remonta un tehniskās apkopes pakalpojumi, kuru laikā gaisa kuģi neizmanto”, “gaisa pārvadājumu pakalpojumu pārdošanas un tirgvedības pakalpojumi”, kā arī “datorizēti rezervēšanas sistēmas pakalpojumi” tādējādi neietilpst LESD 207. panta 5. punkta piemērošanas jomā, šie pakalpojumi ir daļa no šī panta 1. punktā minētajiem pakalpojumiem.
69. No šī atzinuma 50.–68. punkta izriet, ka paredzētā nolīguma astotā nodaļa ietilpst kopējā tirdzniecības politikā, izņemot daļu, kurā tajā ietvertās saistības skar šīs nodaļas pielikumu 8.-A-1. papildinājuma 11. un 12. punktā, 8.-A-2. un 8.-A-3. papildinājuma 16. un 17. punktā, kā arī 8.-B-1. papildinājuma 11. punktā uzskaitītos pakalpojumus.
70. Jautājums, vai šo pēdējo minēto saistību gadījumā Savienībai ir ekskluzīva kompetence atbilstoši citiem LESD noteikumiem un tādējādi Savienība varētu viena pati apstiprināt paredzētā nolīguma astoto nodaļu, ir izskatīts šī atzinuma 168.–217. punktā.
71. Visbeidzot otras puses preču un pakalpojumu pieeja attiecīgi Savienības un Singapūras tirgum ir reglamentēta arī paredzētā nolīguma septītās un desmitās nodaļas noteikumos.
72. Minētā nolīguma septītās nodaļas “Netarifa šķēršļi tirdzniecībai un ieguldījumiem enerģijas ražošanā no atjaunojamiem resursiem” mērķis ir reglamentēt un veicināt piekļuvi tirgum enerģijas ražošanas no atjaunojamiem un ilgtspējīgiem nefosiliem avotiem nozarē.
73. Būtībā šajā nodaļā, kurā nav paredzēts nekāds vides standarts šajā jomā, ir noteikts, ka abām pusēm ir jāatturas veikt pasākumus, kas prasa personālsabiedrību izveidi kopā ar vietējiem uzņēmumiem minētajā nozarē, ir jānodrošina, lai visi noteikumi, kas attiecas uz atļauju, sertifikācijas un licencēšanas procedūrām, nediskriminē otras puses saimnieciskās darbības subjektus, un ir jāpieņem otras puses izsniegtie atbilstības paziņojumi.
74. Ciktāl šīs nodaļas mērķis tādējādi ir abu pušu tirgus atvēršana, šai nodaļai var būt arī tieša un tūlītēja ietekme uz preču un pakalpojumu tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku minētajā nozarē šī atzinuma 36. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē. Līdz ar to tā ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē atbilstoši LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktam.
75. Paredzētā nolīguma desmitajā nodaļā “Publiskais iepirkums” ir ietvertas saistības, ar kurām katra puse otras puses preču piegādātājiem un pakalpojumu sniedzējiem piemēro režīmu, kas nav mazāk labvēlīgs par režīmu, ko tā piemēro tās pašas saimnieciskās darbības subjektiem, piešķirot tiesības slēgt publiskā iepirkuma līgumus līgumslēdzēju iestāžu vajadzībām. Tajā ir ietvertas arī daudzas tiesību normas, kuru mērķis ir reglamentēt tiesību slēgt publiskā iepirkuma līgumu piešķiršanu gan Singapūrā, gan Savienībā, paredzot, ka minēto līgumu slēgšanas tiesības tiek piešķirtas tikai pēc iepirkuma procedūras, kas ietver pilnīgu paziņojumu par līgumu, kuram pretendenti var viegli piekļūt, kā arī atbilstošus dalības un atlases nosacījumus.
76. Šīs nodaļas īpašais mērķis tāpat ir noteikt kārtību, kādā abu pušu saimnieciskās darbības subjekti var piedalīties otras puses līgumslēdzēju iestāžu organizētajās iepirkuma procedūrās. Turklāt, tā kā šī kārtība ir balstīta uz apsvērumiem par nediskriminējošu piekļuvi, pārredzamību un efektivitāti, tai var būt tieša un tūlītēja ietekme uz preču un pakalpojumu tirdzniecību pušu starpā.
77. Paredzētā nolīguma desmitā nodaļa līdz ar to ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē atbilstoši LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktam, tomēr ar to pašu atrunu kā šī atzinuma 69. punktā paredzētā atruna saistībā ar pakalpojumiem, kas ir uzskaitīti paredzētā nolīguma 8. nodaļas pielikumu 8.-A-1. un 8.-B-1. papildinājuma 11. un 12. punktā, kā arī 8.-A-2. un 8.-A-3. papildinājuma 16. un

17. punktā. Raksturs, kas piemīt Savienības kompetencei apstiprināt saistības, kuras attiecas uz starptautisko jūras pārvadājumu, dzelzceļa pārvadājumu, autopārvadājumu un pārvadājumu pa iekšzemes ūdensceļiem pakalpojumu publiskajiem iepirkumiem, kā arī uz pakalpojumu, kas ir cieši saistīti ar šiem pārvadājumu pakalpojumiem, publisko iepirkumu, ir izvērtēts šī atzinuma 219.–224. punktā.

Saistības, kas attiecas uz ieguldījumu aizsardzību

78. Kā noteikts paredzētā nolīguma 9.1. pantā, tā devītā nodaļa attiecas uz “ikviena veida aktīvi[em], kuriem piemīt ieguldījumu īpašības, ieskaitot tādas īpašības kā kapitāla vai citu resursu saistības, ieguvumu vai peļņas gaidas, riska uzņemšanās vai konkrēts ilgums”, ciktāl šie aktīvi “tieši vai netieši pieder vienas puses [fiziskajai vai juridiskajai personai] vai kurus [tā] tieši vai netieši kontrolē”.
79. No šī panta izriet, ka minētā nodaļa attiecas gan uz tiešajiem ieguldījumiem, gan uz jebkāda cita veida ieguldījumiem.
80. Saistībā ar tiešajiem ieguldījumiem no pastāvīgās judikatūras izriet, ka tie ir visdažādākie ieguldījumi, kurus izdara fiziskas vai juridiskas personas un kuri palīdz izveidot vai saglabāt stabilas un tiesas saiknes starp personu, kas nodrošina kapitālu, un uzņēmumiem, kam kapitāls ir darīts pieejams saimnieciskas darbības veikšanai. Līdzdalība uzņēmumā, kas ir izveidots akciju sabiedrības formā, ir tiešs ieguldījums, ja akcionāra īpašumā esošās akcijas sniedz tam iespēju faktiski piedalīties šīs sabiedrības vadībā vai kontrolē (skat. it īpaši spriedumus, 2006. gada 12. decembris, *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, EU:C:2006:774, 181. un 182. punkts; 2009. gada 26. marts, *Komisija/Itālija*, C-326/07, EU:C:2009:193, 35. punkts, kā arī 2016. gada 24. novembris, *SECIL*, C-464/14, EU:C:2016:896, 75. un 76. punkts).
81. LESD 207. panta 1. punktā ir paredzēts, ka Savienības tiesību akti “ārvalstu tiešo ieguldījumu” jomā ietilpst kopējā tirdzniecības politikā.
82. No tā izriet, ka Savienībai ir ekskluzīva kompetence atbilstoši LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktam apstiprināt visas saistības attiecībā uz trešo valsti, kas skar ieguldījumus, kurus šīs trešās valsts fiziskās vai juridiskās personas ir veikušas Savienībā un otrādi, un kuri dod iespēju faktiski piedalīties sabiedrības, kas veic saimniecisku darbību, vadībā vai kontrolē.
83. Tas, ka LESD autori šī līguma 207. panta 1. punktā ir izmantojuši formulējumu “ārvalstu tiešie ieguldījumi”, nepārprotami atspoguļo to vēlmi neietvert kopējā tirdzniecības politikā pārējos ārvalstu ieguldījumus. Līdz ar to ir jākonstatē, ka saistības attiecībā uz trešo valsti, kas skar šos pārējos ieguldījumus, neietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē atbilstoši LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktam.
84. Šī kopējās tirdzniecības politikas piemērošanas jomas ierobežošana saistībā ar ārvalstu ieguldījumiem atspoguļo to, ka visiem Savienības tiesību aktiem, kas veicina, atvieglo vai reglamentē trešās valsts fiziskas vai juridiskas personas īstenoto līdzdalību sabiedrības, kura veic saimniecisku darbību, vadībā vai kontrolē Savienībā un otrādi, var būt tieša un tūlītēja ietekme uz tirdzniecību starp šo trešo valsti un Savienību, savukārt tādu ieguldījumu gadījumā, kas nerada šādu līdzdalību, šāda īpaša saikne ar šo tirdzniecību nepastāv.
85. Padome un atsevišķas dalībvalstis, kas ir iesniegušas apsvērumus Tiesā, apgalvo, ka pat, ciktāl paredzētā nolīguma devītā nodaļa attiecas uz tiešajiem ieguldījumiem, tā nevar ietilpt kopējā tirdzniecības politikā, jo šī nodaļa attiecas tikai uz šo ieguldījumu aizsardzību, nevis uz to pieņemamību.

86. Ir tiesa, kā ir norādījuši šie šobrīd izskatāmās lietas dalībnieki, ka vienīgie šī nolīguma devītās nodaļas materiālo tiesību noteikumi ir ietverti šīs nodaļas A sadaļā un ka šī nodaļa, kuras nosaukums ir “Ieguldījumu aizsardzība”, attiecas tikai uz ieguldījumiem piemērojamo režīmu pēc tam, kad tie ir tikuši pieņemti atbilstoši attiecīgi vai nu Singapūras Republikā, vai Savienībā spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam. To, ka ieguldījumu pieņemšana neietilpst paredzētā nolīguma piemērošanas jomā, apstiprina arī tā 9.2. pants, atbilstoši kuram “šī nodaļa attiecas uz [...] ieguldījumiem, ko veic saskaņā ar piemērojamajiem tiesību aktiem [...]”.
87. Tomēr šis apstāklis nekādi neizslēdz to, ka normas, par kurām ir panākta vienošanās starp Savienību un Singapūras Republiku tiešo ieguldījumu aizsardzības jomā, ietilpst kopējā tirdzniecības politikā, ja tām ir īpaša saikne ar tirdzniecību starp Savienību un šo trešo valsti. LESD 207. panta 1. punktā vispārīgi ir ietverta atsauce uz Savienības tiesību aktiem “ārvalstu tiešo ieguldījumu” jomā, nenošķirot, vai tie ir tiesību akti, kuru mērķis ir minēto ieguldījumu pieņemšana vai aizsardzība.
88. Šajā gadījumā paredzētā nolīguma devītajā nodaļā paredzēto aizsardzību veido, pirmkārt, katras puses pienākums atbilstoši nolīguma 9.3. pantam piemērot otras puses ieguldītājiem “režīmu, kas nav mazāk labvēlīgs par režīmu, kuru tā līdzīgās situācijās piemēro saviem ieguldītājiem un to ieguldījumiem attiecībā uz darbību, pārvaldību, vadību, uzturēšanu, izmantošanu un pārdošanu vai ieguldījumu citādu lietošanu”.
89. Otrkārt, to veido paredzētā nolīguma 9.4. pantā paredzētais pienākums otras puses ieguldītājiem un to ieguldījumiem piemērot taisnīgas un vienlīdzīgas attieksmes režīmu, kā arī pilnīgu aizsardzību un drošību, un šim režīmam, aizsardzībai un drošībai tostarp ir jābūt tādai, kam nav raksturīga patvaļīga rīcība un jebkāda aizskaršana vai spaidi un kam ir raksturīga ieguldītāju tiesiskās paļāvības un to tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ievērošana.
90. Treškārt, ieguldījumu aizsardzība tiek nodrošināta ar paredzētā nolīguma 9.5. pantā noteikto katras puses pienākumu piemērot otras puses ieguldītājiem tādu pašu režīmu kā saviem ieguldītājiem saistībā ar zaudējumu atlīdzināšanu kara vai cita bruņota konflikta, revolūcijas, ārkārtas situācijas valstī, sacelšanās, nemieru vai protestu dēļ, tostarp, ja ieguldījumus ir rekvizējušas otras puses iestādes vai tās bruņotie spēki.
91. Ceturtkārt, paredzētajā nolīgumā Savienības un Singapūras Republikas ieguldītāji ir aizsargāti pret patvaļīgu vai nekompensētu ekspropriāciju otras puses teritorijā, minētā nolīguma 9.6. pantā paredzot, ka neviena puse nedrīkst nacionalizēt vai ekspropriēt otras puses ieguldītāju aptvertos ieguldījumus vai noteikt tiem pasākumus, kuru ietekme ir līdzvērtīga nacionalizācijai vai ekspropriācijai, izņemot gadījumus, kad tas tiek veikts, pamatojoties uz būtiskām sabiedrības interesēm, ievērojot pienācīgu un likumīgu procedūru, nediskriminējošā veidā un ātri izmaksājot pienācīgu un reālu kompensāciju.
92. Piektkārt, paredzētā nolīguma 9.7. pantā ir paredzēts, ka tādi ar ieguldījumiem saistītie pārvedumi kā kapitāla iemaksas ieguldījumu palielināšanai un dividenžu un citu ienākumu pārdošana bez ierobežojumiem var tikt veikti brīvi konvertējamā valūtā.
93. Sestkārt un visbeidzot, paredzētā nolīguma 9.8. pantā katrai pusei ir noteikts pienākums atzīt subrogāciju, tiesību vai īpašumtiesību nodošanu un parādu cesiju attiecībā uz ieguldījumiem, ko tās teritorijā ir veikušas otras puses fiziskās vai juridiskās personas.
94. Šis saistību kopums paredzēt “režīmu, kas nav mazāk labvēlīgs”, un patvaļīgas attieksmes aizliegumi, kas tostarp attiecas uz katras puses fizisko un juridisko personu veikto to līdzdalības sabiedrībās, kuras veic saimnieciskas darbības un atrodas otras puses teritorijā, pārvaldīšanu, palielināšanu un pārdošanu, veicina ieguldītāju tiesisko noteiktību. Šāda tiesiskā ietvara izveides mērķis ir veicināt, atvieglot un reglamentēt tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku šī atzinuma 36. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē.

95. Turklāt paredzētā nolīguma devītās nodaļas A sadaļas noteikumiem, ciktāl tie attiecas uz tiešajiem ieguldījumiem, var būt tieša un tūlītēja ietekme uz šo tirdzniecību, jo tie attiecas uz vienas puses uzņēmēju līdzdalībai piemērojamo režīmu saistībā ar sabiedrību, kas veic saimnieciskas darbības otras puses teritorijā, pārvaldību vai kontroli.
96. No tā izriet, ka šiem noteikumiem atbilstoši šī atzinuma 36. punktā atgādinātajiem kritērijiem ir īpaša saikne ar minēto tirdzniecību.
97. Šajā ziņā nav nozīmes tam apstāklim, uz ko ir norādījusi Padome un atsevišķas dalībvalstis, kas ir iesniegušas apsvērumus Tiesā, ka minētajā nodaļā ir ietverti noteikumi, kas ļauj dalībvalstīm izvērtēt, vai paredzētā nolīguma piemērošana atbilst to prasībām saistībā ar sabiedrisko kārtību un valsts drošību, kā arī citiem sabiedrības interešu mērķiem vai saistībā ar īpašuma tiesībām, krimināltiesībām, nodokļu tiesībām un sociālā nodrošinājuma tiesībām.
98. Pirmkārt, saistībā ar katras Savienības dalībvalsts kompetenci izvērtēt, vai tās gadījumā ir tikušas ievērotas šīs prasības un šie pārējie mērķi, Padome un minētās dalībvalstis atsaucas uz paredzētā nolīguma 9.3. panta 3. punktu, kurā ir noteikts – tāpat kā līdzīgos noteikumos, kas ir ietverti citās šī nolīguma nodaļās, – ka, atkāpjoties no šī panta 1. un 2. punktā noteiktā “ne mazāk labvēlīgā režīma” pienākuma, mazāk labvēlīgs režīms var tikt piemērots, ja tas nav slēpts ierobežojums un ir nepieciešams sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai kādas no minētajā 3. punktā uzskaitītajām sabiedrības interesēm aizsardzībai.
99. Padome un šīs pašas dalībvalstis atsaucas arī uz paredzētā nolīguma 9.5. pantu, kurā ieguldītājiem ir garantēts režīms, kas nav mazāk labvēlīgs, saistībā ar to zaudējumu atlīdzināšanu, kas radušies kādas no šajā pantā uzskaitītajām situācijām dēļ, starp kuriem ir kara stāvoklis, ārkārtas situācijas valstī un otras puses valsts iestāžu vai bruņoto spēku veikta ieguldījumu iznīcināšana.
100. Tās šajā ziņā norāda, ka Savienība nevar dalībvalstu vietā uzņemties saistības jomās, kas pēc to būtības ietilpst dalībvalstu ekskluzīvajā kompetencē.
101. Tomēr ir jākonstatē, ka paredzētā nolīguma 9.3. panta 3. punktā ir ietvertas nevis saistības, bet gan iespēja piemērot atrunu. Piemērojot šo pēdējo minēto iespēju, dalībvalsts sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai kādu no minētajā 3. punktā paredzēto sabiedrības interešu primāro apsvērumu dēļ varētu piemērot Singapūras ieguldītājiem mazāk labvēlīgu režīmu nekā tās pašas ieguldītājiem. Pieļaujot šādu atkāpi, šajā tiesību normā netiek ieviestas nekādas starptautiskas saistības sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai citu sabiedrības interešu jomā.
102. Minētajā 9.3. panta 3. punktā ir paredzēts, ka jebkādam mazāk labvēlīgam režīmam pret Singapūras ieguldītājiem ir jābūt “nepieciešamam” un tas nedrīkst būt “slēpts ierobežojums”. Abas šīs prasības ļauj nodrošināt, ka paredzētā nolīguma 9.3. panta 1. un 2. punktā noteiktajam “režīma, kas nav mazāk labvēlīgs”, saistībām netiek atņemta lietderīgā iedarbība. Kā secinājumu 335. punktā ir norādījusi ģenerāladvokāte, no minētā 3. punkta izrietošais dalībvalstu rīcības brīvības ierobežojums ir raksturīgs starptautiskās tirdzniecības norisei, kura ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē. Līdz ar to kopīgais noteikums, kurā ir atgādinātas minētās prasības, ietilpst šajā kompetencē.
103. No tā izriet, ka paredzētā nolīguma 9.3. panta 3. punktā nav ierobežota dalībvalstu kompetence sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai citu sabiedrības interešu jomā, bet tajā ir paredzēts dalībvalstu pienākums īstenot šo kompetenci tādā veidā, kas neatņem lietderīgo iedarbību komercsaistībām, ko Savienība ir uzņēmusies atbilstoši minētā nolīguma 9.3. panta 1. un 2. punktam.

104. Līdzīgs secinājums attiecas arī uz paredzētā nolīguma 9.5. pantu. Šis pants neietekmē dalībvalstu rīcības brīvību saistībā ar to bruņoto spēku izmantošanu vai ārkārtas situācijas valstī noteikšanu, bet tajā ir tikai noteikts, ka, ja saistībā ar ieguldījumiem ir radušies zaudējumi kādas no šajā tiesību normā uzskaitītās situācijas dēļ, Singapūras, kā arī Savienības ieguldītājiem ir jāpiemēro vienāds tiesiskais regulējums atlīdzināšanas vai kompensācijas jomā.
105. Otrkārt, saistībā ar noteikumiem, kas attiecas uz īpašumtiesībām, krimināltiesībām, nodokļu tiesībām un sociālo nodrošinājumu, Padome un dalībvalstis, kas ir iesniegušas apsvērumus Tiesā, atsaucas uz paredzētā nolīguma 9.6. un 9.7. pantu. Pirmā no šiem pantiem mērķis ir aizsargāt abu pušu ieguldītājus no jebkādas patvaļīgas vai nekompensētas ekspropriācijas otras puses teritorijā, savukārt otrā panta, kurš attiecas uz ieguldītāju iespēju bez ierobežojumiem veikt ar to ieguldījumiem saistītos pārvedumus, 2. punktā ir noteikts, ka “neviens šā panta noteikums nav interpretējams tā, ka tas pusei liegtu objektīvi un nediskriminējoši piemērot tās tiesību aktus, kas attiecas uz [...], noziedzīgiem vai sodāmiem nodarījumiem, [...], sociālo drošību, [...] pensiju vai obligāt[ajiem] ietaupījumiem [...] [un] nodokļu uzlikšanu”.
106. Padome it īpaši uzskata, ka paredzētā nolīguma 9.6. pants ietilpst kompetencē, kas ir tikai dalībvalstīm īpašumtiesību jomā. Tā šajā kontekstā min LESD 345. pantu, saskaņā ar kuru Līgumi nekādi neietekmē dalībvalstīs pastāvošo īpašumtiesību sistēmu.
107. Šajā ziņā, kā Tiesa jau ir norādījusi, LESD 345. pantā ir paredzēta Savienības neitralitāte attiecībā uz dalībvalstīs pastāvošajām īpašumtiesību sistēmām, bet tas neatbrīvo šīs sistēmas no Savienības pamatnoteikumu piemērošanas (skat. spriedumu, 2013. gada 22. oktobris, Essent u.c., no C-105/12 līdz C-107/12, EU:C:2013:677, 29., kā arī 36. punkts). Šajā gadījumā paredzētā nolīguma 9.6. pantā, kura saturs būtībā ir atspoguļots šī atzinuma 91. punktā, nav ietvertas nekādas saistības, kas attiektos uz dalībvalstīs pastāvošo īpašumtiesību sistēmu. Ar šo pantu ir paredzēts tikai noteikt tiesisko ietvaru iespējamajiem lēmumiem par nacionalizāciju vai ekspropriāciju, nosakot ierobežojumus, kuru mērķis ir garantēt ieguldītājiem, ka šāds lēmums tiks pieņemts ar taisnīgiem nosacījumiem un ievērojot vispārējos principus un pamattiesības, tostarp nediskriminācijas principu. Līdz ar to tajā ir atspoguļots tikai tas, ka, lai arī dalībvalstis var brīvi īstenot savu kompetenci īpašumtiesību jomā un attiecīgi grozīt tajās pastāvošo īpašumtiesību sistēmu, tās tomēr nav atbrīvotas no šo principu un pamattiesību ievērošanas.
108. Savukārt paredzētā nolīguma 9.7. pantā dalībvalstīm nav paredzētas nekādas saistības attiecībā uz to krimināltiesībām, nodokļu tiesībām vai sociālo drošību, bet tajā būtībā ir tikai noteikts, ka jebkādi tiesību aktu attiecīgajā jomā piemērošanai otras puses ieguldītājam Savienībā vai Singapūrā ir jābūt “objektīvai un nediskriminējošai”, kā tas ir precizēts šī 9.7. panta 2. punktā.
109. No visa iepriekš minētā izriet, ka paredzētā nolīguma devītās nodaļas A sadaļas noteikumi ietilpst kopējā tirdzniecības politikā, ciktāl tie attiecas uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem starp Savienību un Singapūras Republiku.
110. Tomēr ar šo konstatējumu vien nepietiek, lai secinātu, ka Savienībai ir kompetence vienai pašai apstiprināt šo devītās nodaļas sadaļu. Būtībā šī sadaļa attiecas arī uz ārvalstu ieguldījumiem, kas nav tiešie ieguldījumi. Nozīme, kas šīs sadaļas piemērošanai šiem pārējiem ieguldījumiem ir attiecībā uz Savienības kompetences apstiprināt šo paredzētā nolīguma daļu raksturu, ir izvērtēta šī atzinuma 226.–243. punktā.

Saistības, kas attiecas uz intelektuālā īpašuma aizsardzību

111. Saskaņā ar LESD 207. panta 1. punktu kopējā tirdzniecības politika ietver “intelektuālā īpašuma komerciālos aspektus”.

112. Starptautiskās saistības, ko Savienība ir uzņēmusies intelektuālā īpašuma jomā, ir daļa no minētajiem “komerciālajiem aspektiem”, ja tām ir īpaša saikne ar starptautisko tirdzniecību, ciktāl tās ir it īpaši domātas, lai veicinātu, atvieglotu vai reglamentētu šo tirdzniecību, un tieši un tūlītēji to ietekmē (spriedums, 2013. gada 18. jūlijs, Daiichi Sankyo un Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 49.–52. punkts, kā arī atzinums 3/15 (Marrākešas līgums par piekļuvi iespieddarbiem), 2017. gada 14. februāris, EU:C:2017:114, 78. punkts).
113. Paredzētajā nolīgumā ietvertās saistības intelektuālā īpašuma jomā ir iekļautas tā vienpadsmitajā nodaļā un, kā precizēts minētā nolīguma 11.2. pantā, tās papildina pušu tiesības un pienākumus, kas izriet no Līguma par ar tirdzniecību saistītām intelektuālā īpašuma tiesībām (Līguma par PTO izveidi, kurš 1994. gada 15. aprīlī parakstīts Marakešā un apstiprināts ar Padomes 1994. gada 22. decembra Lēmumu 94/800/EK par daudzpusējo sarunu Urugvajās kārtā (no 1986. līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē (OV 1994, L 336, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Līgums par PTO izveidi”), 1.C pielikums) un citām daudzpusējām konvencijām intelektuālā īpašuma jomā, kuros tās abas ir puses.
114. Autortiesību un blakustiesību jomā paredzētā nolīguma 11.4. pantā “Piešķirtā aizsardzība” ir atgādināti pušu pienākumi, kas noteikti dažādās starptautiskajās konvencijās, starp kurām ir arī Bernes konvencija par literatūras un mākslas darbu aizsardzību, kas parakstīta Bernē 1886. gada 9. septembrī (1971. gada 24. jūlija Parīzes akts), redakcijā, kas izriet no 1979. gada 28. septembra grozījumiem, kā arī Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas (WIPO) līgums par autortiesībām, kas parakstīts 1996. gada 20. decembrī Ženēvā un kas Savienības vārdā apstiprināts ar Padomes 2000. gada 16. marta Lēmumu 2000/278/EK (OV 2000, L 89, 6. lpp.). Turklāt tajā galvenokārt ir paredzētas tiesību normas par dažādu darbu kategoriju aizsardzības minimālo termiņu (11.5. pants) un pienākums aizsargāt autorus no to tehnoloģisko pasākumu apiešanas, kurus tie izmanto, lai izvairītos no neatļautu darbību veikšanas (11.9. pants).
115. Preču zīmju jomā paredzētā nolīguma 11.13. pantā ir noteikts, ka katra puse izveido publiski pieejamu preču zīmju reģistrācijas pieteikumu un reģistrēto preču zīmju elektronisku datubāzi. Turklāt katrai pusei ir jānodrošina, ka atteikums reģistrēt preču zīmi tiks ietverts rakstiskā pamatotā lēmumā, kas var tikt pārsūdzēts. Trešajām pusēm ir jābūt iespējai iebilst pret preču zīmju reģistrācijas pieteikumiem.
116. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā paredzētā nolīguma 11.17. panta 1. punktā katrai pusei ir noteikts pienākums izveidot “sistēmas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrēšanai un aizsardzībai tās teritorijā attiecībā uz tām vīnu, stipro alkoholisko dzērienu, lauksaimniecības produktu un pārtikas kategorijām, ko tā uzskata par lietderīgu”. Šajās sistēmās ir jābūt ietvertiem noteiktiem procesiem, kas ir aprakstīti minētā 11.17. panta 2. punktā un kas tostarp ļauj ņemt vērā trešo personu leģitīmās intereses. Šī paša panta 3. punktā ir piebilsts, ka katras puses aizsargātās ģeogrāfiskās norādes ir jāiekļauj sarakstā, ko uztur Tirdzniecības komiteja, kas ir tikusi izveidota ar paredzēto nolīgumu. Atbilstoši minētā nolīguma 11.19. pantam šajā sarakstā ietvertās ģeogrāfiskās norādes katrai pusei ir jāaizsargā tā, lai attiecīgie uzņēmēji varētu nepieļaut, ka trešās personas maldina sabiedrību vai veic citas darbības, kas ietver negodīgu konkurenci.
117. Dizainparaugu jomā katrai pusei atbilstoši paredzētā nolīguma 11.24.–11.26. pantam ir vismaz desmit gadus no aizsardzības pieteikuma iesniegšanas dienas jāaizsargā patstāvīgi radīti jauni vai oriģināli dizainparaugi. Minētajā 11.24. pantā ir precizēts, ka no šādas aizsardzības ir izslēgti dizainparaugi, kas veidoti, ņemot vērā galvenokārt tehniskus vai funkcionālus apsvērumus, kā arī dizainparaugi, kas ir pretrunā sabiedriskajai kārtībai vai pieņemtiem morāles principiem.
118. Patentu jomā paredzētā nolīguma 11.29. pantā ir atgādināti pušu pienākumi, kas izriet no atsevišķiem starptautiskajiem tiesību instrumentiem, un tajā ir ietvertas sadarbības saistības. Turklāt nolīguma 11.31. pantā ir noteikts, ka “puses atzīst, ka farmaceitiskajiem produktiem, ko to attiecīgajās teritorijās aizsargā patents, pirms laišanas to attiecīgajos tirgos var piemērot administratīvu tirdzniecības atļaujas piešķiršanas procedūru”, ka puses “paredz iespēju pagarināt ar patentu piešķirto tiesību termiņu, lai

kompensētu patenta īpašniekam patenta reālā darbības termiņa samazinājumu, kuru izraisījusi administratīva tirdzniecības atļaujas piešķiršanas procedūra”, un ka “ar patentu piešķirto tiesību aizsardzības termiņa pagarinājums nevar pārsniegt piecus gadus”.

119. Paredzētā nolīguma 11.33. pantā ir piebilsts, ka, “ja puse pieprasa iesniegt testu datus vai pētījumus par farmaceitisko produktu drošumu un iedarbīgumu, pirms šādiem produktiem piešķir tirdzniecības atļauju, puse vismaz piecus gadus no dienas, kad tās teritorijā piešķirta atļauja, neļauj trešām personām laist tirgū tādu pašu vai līdzīgu produktu, pamatojoties uz tirdzniecības atļauju, kas piešķirta personai, kura nodrošinājusi testu datus vai pētījumus, ja vien persona, kas nodrošinājusi testu vai pētījumu datus, tam nav piekritusi”. Nolīguma 11.34. pantā ir paredzēti līdzīgi noteikumi, kuru mērķis ir to testu datu aizsardzība, kuri iesniegti, lai saņemtu administratīvu tirdzniecības atļauju lauksaimniecības ķīmisko produktu laišanaī tirgū.
120. Visbeidzot augu šķirņu jomā paredzētā nolīguma 11.35. pantā ir atgādināti no starptautiskas konvencijas izrietošie pušu pienākumi.
121. Šī noteikumu kopuma saistībā ar autortiesībām un blakustiesībām, preču zīmēm, ģeogrāfiskajām norādēm, dizainparaugiem, patentiem, testu datiem un augu šķirnēm, kurā ir atgādināti pastāvošie starptautiskie daudzpusējie pienākumi, no vienas puses, un pastāvošie divpusējie pienākumi, no otras puses, pamatmērķis atbilstoši šī nolīguma 11.1. panta 1. punkta b) apakšpunktā noteiktajam ir nodrošināt Savienības un Singapūras uzņēmējiem “pienācīga līmeņa” aizsardzību saistībā ar to intelektuālā īpašuma tiesībām.
122. Iepriekš minētās paredzētā nolīguma vienpadsmitās nodaļas normas ļauj Savienības un Singapūras uzņēmējiem otras puses teritorijā gūt labumu no intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības standartiem, kuriem ir noteikta vienveidība un kuri tādējādi veicina to vienlīdzīgu dalību brīvā preču un pakalpojumu apritē starp Savienību un Singapūras Republiku.
123. Tas pats attiecas arī uz paredzētā nolīguma 11.36.–11.47. pantu, kuros katrai pusei ir noteikts pienākums izveidot noteiktas procesu un civiltiesisko pasākumu kategorijas, kas ļautu ieinteresētajām personām atsaukties uz to intelektuālā īpašuma tiesībām un nodrošināt to ievērošanu. Ar šiem noteikumiem ir nodrošināta zināma vienveidība starp tiem aizsardzības tiesā līmeņiem, kas ir intelektuālā īpašuma tiesību turētāju rīcībā attiecīgi Savienībā un Singapūrā.
124. Tas pats attiecas arī uz nolīguma 11.48.–11.50. pantu, kuros katrai no pusēm ir paredzēts pienākums noteikt metodes, ar kādām muitas dienesti identificē viltotas vai pirātiskas preces, un paredzēt intelektuālā īpašuma tiesību turētāju iespēju preču, par kurām ir aizdomas, ka tās ir viltotas vai pirātiskas, gadījumā apturēt šo preču laišanu brīvā apgrozībā. Ar šiem noteikumiem ir radīts zināms viendabīgums starp līdzekļiem, kas ir pieejami intelektuālā īpašuma tiesību turētāju aizsardzībai pret viltotu vai pirātisku preču iekļūšanu tirgū attiecīgi Savienībā un Singapūrā.
125. No visiem šiem elementiem vispirms izriet, ka paredzētā nolīguma vienpadsmitās nodaļas noteikumu mērķis, kā tas ir noteikts šī nolīguma 11. panta 1. punktā, faktiski ir “atvieglot inovatīvu un radošu darbības produktu ražošanu un komercializāciju pušu starpā” un “palielināt ieguvumus no tirdzniecības un ieguldījumiem”.
126. Tāpat no minētajiem elementiem izriet, ka šī nodaļa nekādā veidā nav daļa no Savienības dalībvalstu tiesību aktu saskaņošanas, bet tās mērķis ir reglamentēt tirdzniecības starp Savienību un Singapūras Republiku liberalizāciju.

127. Visbeidzot ir jākonstatē, ka, ņemot vērā centrālo lomu, par ko secinājumu 436. punktā ir atgādinājusi ģenerāladvokāte un kas intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzībai ir preču un pakalpojumu tirdzniecībā kopumā un cīņā pret nelikumīgu tirdzniecību konkrēti, paredzētā nolīguma vienpadsmitās nodaļas noteikumiem var būt tieša un tūlītēja ietekme uz tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku.
128. No tā izriet, ka saskaņā ar šī atzinuma 36. un 112. punktā atgādinātajiem kritērijiem paredzētā nolīguma vienpadsmitā nodaļa attiecas uz “intelektuālā īpašuma komerciālajiem aspektiem” LESD 207. panta 1. punkta izpratnē.
129. Dažas no dalībvalstīm, kas ir iesniegušas apsvērumus Tiesā, apgalvo, ka paredzētā nolīguma vienpadsmitā nodaļa attiecas arī uz intelektuālā īpašuma nekomerciālajiem aspektiem, jo tā 11.4. pantā saistībā ar autortiesībām un blakustiesībām ir ietverta atsauce uz daudzpusējām konvencijām, kurās ir ietverts noteikums par personiskajām tiesībām. Tomēr, nosakot Savienības kompetences noslēgt paredzēto nolīgumu raksturu, ar paredzētajā nolīgumā ietverto atsauci uz šīm konvencijām nav pietiekami, lai varētu uzskatīt, ka šī joma ir atsevišķa minētā nolīguma daļa, kurā nav ietvertas personiskās tiesības.
130. No visa iepriekš minētā izriet, ka paredzētā nolīguma vienpadsmitās nodaļas pamatmērķis ir atvieglot un reglamentēt tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku un ka minētā nolīguma noteikumiem var būt tieša un tūlītēja ietekme uz šo tirdzniecību šī atzinuma 36. un 112. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē. Līdz ar to minētā nodaļa ietilpst LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētajā Savienības ekskluzīvajā kompetencē.

Saistības konkurences jomā

131. Saskaņā ar paredzētā nolīguma 12.1. panta 1. punktu puses atzīst gan to, ka “to tirdzniecības attiecībās liela nozīme ir brīvai un netraucētai konkurencei”, gan to, ka “pret konkurenci vērsta darījumdarbības veikšana un darījumi var izkropļot pušu tirgu pareizu darbību un mazina ieguvumus, ko sniedz tirdzniecības liberalizācija”.
132. Šī nolīguma 12.1. panta 2. punktā katrai pusei šim nolūkam ir noteikts pienākums paredzēt tiesību aktus, kas ļauj tai efektīvi cīnīties pret uzņēmumu nolīgumiem, uzņēmumu apvienību lēmumiem un saskaņotām darbībām, kuru mērķis vai sekas ir konkurences novēršana, ierobežošana vai kropļošana, kā arī pret ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu un uzņēmumu koncentrāciju, kuras rezultātā tiek būtiski mazināta konkurence vai kura ievērojami kavē konkurenci, ciktāl šie nolīgumi, lēmumi, darbības, stāvokļa ļaunprātīga izmantošana un koncentrācijas ietekmē tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku.
133. Minētā nolīguma 12.2. pantā ir piebilsts, ka katra puse apņemas uzturēt iestādes, kuras atbild par tās attiecīgo tiesību aktu, kas minēti šī 12.1. panta 2. punktā, īstenošanu un piemērot minētos tiesību aktus pārredzami un bez diskriminācijas, kā arī ievērojot procesuālā taisnīguma un tiesību uz aizstāvību principus.
134. Šie paredzētā nolīguma noteikumi nenoliedzami ir daļa no tirdzniecības starp Savienību un Singapūras Republiku liberalizācijas. Tie konkrēti attiecas uz cīņu pret darbībām, kas vērstas pret konkurenci, un pret koncentrācijām, kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, lai tirdzniecība starp Savienību un šo trešo valsti tiktu īstenota stabilos konkurences apstākļos.
135. Līdz ar to minētie noteikumi ietilpst kopējās tirdzniecības politikas, nevis iekšējā tirgus jomā. To, ka paredzētais nolīgums nekādi neskar Savienības dalībvalstu tiesību aktu saskaņošanu vai tirdzniecību starp dalībvalstīm, apstiprina arī minētā nolīguma 12.2. panta pirmais teikums, saskaņā ar kuru “katra puse saglabā autonomiju savu tiesību aktu izstrādē un izpildē”, kā arī tā 12.1. pantā sniegtais

precizējums, saskaņā ar kuru divpadsmitā nodaļa attiecas uz pret konkurenci vērstiem nolīgumiem, lēmumiem, darbībām, stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un koncentrācijām tikai, ciktāl tie ietekmē tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku.

136. Minētā nolīguma 12.3. un 12.4. pantam arī ir īpaša saikne ar tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku. Šajos noteikumos būtībā ir noteikts, ka publiskā sektora uzņēmumiem, uzņēmumiem ar īpašām vai ekskluzīvām tiesībām un valsts monopoliem ir jāpiemēro otras puses precēm un pakalpojumu sniedzējiem nediskriminējošs režīms.
137. Paredzētā nolīguma divpadsmitajā nodaļā ir ietverti arī noteikumi subsīdiju jomā. Tajos ir atgādināti pušu pienākumi atbilstoši Nolīgumam par subsīdijām un kompensācijas pasākumiem, kas ir ietverts Līguma par PTO izveidi 1.A pielikumā, ir noteikts, kādas ar preču ražošanu vai pakalpojumu sniegšanu saistītas subsīdijas Savienības un Singapūras Republikas starpā ir aizliegtas, un ir noteikts katras puses pienākums veikt visu nepieciešamo, lai neitralizētu vai novērstu ietekmi, kādu neaizliegtās subsīdijas rada uz tirdzniecību ar otru pusi.
138. No iepriekš minētā izriet, ka paredzētā nolīguma divpadsmitā nodaļa atbilstoši šī atzinuma 36. punktā atgādinātajiem kritērijiem ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē, kas paredzēta LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā.

Saistības ilgtspējīgas attīstības jomā

139. Kā izriet no šī atzinuma 5. punkta, atļauja sākt sarunas ar Singapūras Republiku brīvas tirdzniecības nolīguma noslēgšanai tika sniegta 2009. gada 22. decembrī.
140. Kā savos apsvērumos ir uzsvēris Parlaments, šo sarunu mērķis bija vienoties par “jaunās paaudzes” brīvās tirdzniecības nolīgumu, proti, tirdzniecības nolīgumu, kurā papildus klasiskajiem šādos nolīgumos ietvertajiem elementiem, kā, piemēram, gan tarifa, gan netarifa šķēršļu samazināšana preču un pakalpojumu tirdzniecībai, bija ietverti arī citi atbilstoši vai pat no minētās tirdzniecības nenodalāmi aspekti.
141. 2009. gada 1. decembrī stājās spēkā LES un LESD. Saistībā ar kopējo tirdzniecības politiku LESD ievērojami atšķiras no iepriekš spēkā esošā EK līguma, ciktāl tajā ir ietverti jauni starptautiskās tirdzniecības aspekti, kas šobrīd ir raksturīgi minētajai politikai. Kopējās tirdzniecības politikas jomas paplašināšana, kas tika veikta ar LESD, ir nozīmīga Savienības primāro tiesību attīstība (skat. spriedumu, 2013. gada 18. jūlijs, Daiichi Sankyo un Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 46., kā arī 48. punkts).
142. Šo attīstību raksturo tostarp LESD 207. panta 1. punkta otrajā teikumā ietvertais noteikums, saskaņā ar kuru “kopējo tirdzniecības politiku īsteno, ievērojot Savienības ārējās darbības principus un mērķus”. Šie principi un mērķi ir precizēti LES 21. panta 1. un 2. punktā, un, kā norādīts minētā 21. panta 2. punkta f) apakšpunktā, tie tostarp attiecas uz ilgtspējīgu attīstību vides kvalitātes saglabāšanai un uzlabošanai, kā arī pasaules dabas resursu stabilai apsaimniekošanai.
143. Savienības pienākums integrēt minētos mērķus un principus savā kopējā tirdzniecības politikā izriet no LESD 207. panta 1. punkta otrā teikuma, lasot to kopā ar LES 21. panta 3. punktu un LESD 205. pantu.
144. Saskaņā ar LES 21. panta 3. punktu Savienība, “sagatavojot un īstenojot Savienības ārējās darbības dažādās jomās, kas ietvertas šajā sadaļā un [LESD] piektajā daļā, [..] tiecas sasniegt mērķus, kas minēti šā Līguma [panta] 1. un 2. punktā”. LESD piektajā daļā tostarp ir ietverta kopējā tirdzniecības politika.

145. LESD 205. pantā ir paredzēts tas pats pienākums, nosakot, ka “saskaņā ar [LESD piekto daļu] Savienības starptautiskās darbības virzītājspēks ir [LES V sadaļas] 1. nodaļā izklāstītie principi, Savienība tiecas sasniegt tur minētos mērķus un rīkojas saskaņā ar tur izklāstītajiem vispārīgiem noteikumiem”. LES V sadaļas 1. nodaļā tostarp ir ietverts LES 21. pants.
146. Turklāt ir jāņem vērā LESD 9. un 11. pants, atbilstoši kuriem attiecīgi, “nosakot un īstenojot savu politiku un darbības, Savienība ņem vērā prasības, kas saistītas ar [...] atbilstīgas sociālās aizsardzības nodrošināšanu”, un, “nosakot un īstenojot Savienības politiku un darbības, tajās jāparedz vides aizsardzības prasības, lai veicinātu noturīgu attīstību” (pēc analogijas skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, AGET Iraklis, C-201/15, EU:C:2016:972, 78. punkts). Tāpat LES 3. panta 5. punktā Savienībai ir noteikts pienākums tās attiecībās ar citām pasaules daļām veicināt “brīvu un godīgu” tirdzniecību.
147. No tā izriet, ka ilgtspējīgas attīstības mērķis tagad ir kopējās tirdzniecības politikas neatņemama sastāvdaļa.
148. Šajā gadījumā puses paredzētā nolīguma preambulā atzīst, ka ir “apņēmušās stiprināt ciešās ekonomiskās, tirdzniecības un ieguldījumu attiecības atbilstīgi ilgtspējīgas attīstības mērķim tā ekonomikas, sociālajā un vides dimensijā”. Šādā perspektīvā šī nolīguma trīspadsmitās nodaļas 13.1. un 13.2. pantā ir noteikts, ka ilgtspējīga attīstība, kurā darba ņēmēju sociālā aizsardzība un vides aizsardzība ir cita citu papildinošas sastāvdaļas, ir komercattiecību starp Savienību un Singapūras Republiku mērķu sastāvdaļa.
149. Saistībā ar darba ņēmēju sociālo aizsardzību paredzētā nolīguma 13.3.–13.5. pantā papildus dažādām pušu saistībām sadarboties, apmainīties ar informāciju un ņemt vērā zinātnisko informāciju ir paredzēts katras no šīm pusēm pienākums efektīvi piemērot ar pamattiesībām uz darbu saistītos principus. Šie principi ir uzskaitīti šī nolīguma 13.3. panta 3. punktā un atbilstoši pasākumiem, kas pieņemti Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) ietvaros, ietver “biedrošanās brīvību un koplīguma slēgšanas tiesību reālu atzīšanu”, “visu piespiedu un obligātā darba formu izskaušanu”, “bērnu darba reālu likvidēšanu” un “diskriminācijas izskaušanu attiecībā uz nodarbinātību un profesiju”. Minētie principi atbilst principiem, kas ir ietverti SDO deklarācijā par pamatprincipiem un tiesībām darbā un tās atjauninātajā redakcijā, kas pieņemta 1998. gada 18. jūnijā Ženēvā (pielikums pārskatīts 2010. gada 15. jūnijā) un, kā ir uzsvērts šīs deklarācijas preambulas 3. apsvērumā, ir saistīti ar ilgtspējīgas attīstības mērķi.
150. Saistībā ar vides aizsardzību paredzētā nolīguma 13.6.–13.10. pantā papildus dažādām pušu saistībām sadarboties, apmainīties ar informāciju un ņemt vērā zinātnisko informāciju ir paredzēts to pienākums efektīvi īstenot daudzpusējos vides nolīgumus, kuros tās ir puse (13.6. panta 2. punkts), cīnīties pret nelikumīgi iegūtu kokmateriālu un koksnes izstrādājumu tirdzniecību (13.7. panta b) punkts), nodrošināt zivju krājumu ilgtspējīgu izmantošanu, kas definēta attiecīgo pušu ratificētajos starptautiskajos instrumentos (13.8. panta a) punkts), cīnīties pret nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju (13.8. panta b) punkts), kā arī pieņemt efektīvus pārraudzības un kontroles pasākumus, lai nodrošinātu atbilstību saglabāšanas pasākumiem (13.8. panta c) punkts).
151. Šī nolīguma 13.6. panta 4. punktā ir precizēts, ka pusēm ir aizliegts piemērot pasākumus, kas pieņemti vai saglabāti, lai īstenotu daudzpusējos vides nolīgumus, ja šādus pasākumus piemēro tā, ka tie izraisa patvaļīgu vai nepamatotu diskrimināciju šo pušu starpā vai slēptus tirdzniecības ierobežojumus.
152. Ar iepriekš minētajiem paredzētā nolīguma trīspadsmitās nodaļas noteikumiem Savienība un Singapūras Republika galvenokārt apņemas nodrošināt, ka tirdzniecība starp tām notiek, ievērojot pienākumus, kas izriet no tām starptautiskajām konvencijām darba ņēmēju sociālās aizsardzības un vides aizsardzības jomā, kuru puses tās ir.

153. Šo konstatējumu neatspēko tas, ka paredzētā nolīguma trīspadsmitajā nodaļā atgādinātās starptautiskās saistības, proti, tostarp šī atzinuma 149. un 150. punktā minētās saistības, attiecas uz tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku. Ņemot vērā grūtības, kuras, nodrošinot šo saistību ievērošanu, pastāv saistībā ar preču un pakalpojumu, kas ir tirdzniecības starp Savienību un minēto trešo valsti, priekšmets, un preču un pakalpojumu, kas tādas nav, nošķiršanu, nepieciešamība efektīvi nodrošināt, ka minētajā tirdzniecībā tiek ievērotas šīs saistības, pamato to, ka šīs pašas saistības ir attiecināmas uz visām darbībām attiecīgajās nozarēs.
154. Turklāt to pienākumu tvērums, kas izriet no starptautiskajām konvencijām, uz kurām ir ietverta atsauce paredzētajā nolīgumā, ir saistīts ar interpretācijas, mediācijas un strīdu izšķiršanas mehānismiem, kas ir spēkā šo konvenciju gadījumā. Paredzētajā nolīgumā ir saglabāta šo ārējo mehānismu piemērošana, tā 13.16. pantā nosakot, ka tajā paredzētais strīdu izšķiršanas un mediācijas mehānisms, kas ir ietverts tā piecpadsmitajā un sešpadsmitajā nodaļā, neattiecas uz trīspadsmito nodaļu.
155. No tā izriet, ka šī trīspadsmitā nodaļa neattiecas nedz uz to starptautisko konvenciju tvērumu, uz kurām tajā ir ietvertas atsauces, nedz uz Savienības vai tās dalībvalstu kompetenci saistībā ar šīm konvencijām. Savukārt trīspadsmitajai nodaļai ir īpaša saikne ar tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku.
156. Minētajā trīspadsmitajā nodaļā šī tirdzniecība būtībā ir reglamentēta, nodrošinot, ka tā tiek īstenota, ievērojot minētās konvencijas, un ka neviens atbilstoši tām pieņemts pasākums netiek piemērots tādā veidā, kas minētajā tirdzniecībā varētu izraisīt patvaļīgu vai nepamatotu diskrimināciju vai slēptu ierobežojumu.
157. Šai nodaļai arī var būt tieša un tūlītēja ietekme uz šo tirdzniecību.
158. Šāda ietekme izriet, pirmkārt, no pušu saistībām, kuras izriet no paredzētā nolīguma 13.1. panta 3. punkta, pirmām kārtām neveicināt tirdzniecību, nosakot sociālās un vides aizsardzības standartus to attiecīgajā teritorijā, kas ir zemāki par starptautiskajās saistībās paredzētajiem, un otrām kārtām neīstenot šos standartus protekcionistiskā veidā.
159. Otrkārt, paredzētā nolīguma trīspadsmitajā nodaļā ietvertajiem noteikumiem var būt tieša un tūlītēja ietekme uz tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku, jo ar tiem tiek samazināts nesamērīgu atšķirību risks starp preču ražošanas un pakalpojumu sniegšanas izmaksām Savienībā, no vienas puses, un Singapūrā, no otras puses, un ar tiem tādējādi tiek veicināta Savienības un šīs trešās valsts uzņēmēju vienlīdzīga līdzdalība brīvā tirdzniecībā.
160. Treškārt, saistībā it īpaši ar saistībām, kuru mērķis ir cīņa pret šī atzinuma 150. punktā minēto nelikumīgi iegūtu kokmateriālu un koksnes izstrādājumu tirdzniecību un nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju, puses paredzētajā nolīgumā ir apņēmušās īstenot vai dot priekšroku dokumentācijas, pārbaudes un sertifikācijas sistēmām. Šādām sistēmām var būt tieša ietekme uz attiecīgo preču tirdzniecību (šajā ziņā skat. spriedumu, 2002. gada 12. decembris, Komisija/Padome, C-281/01, EU:C:2002:761, 40. punkts).
161. Visbeidzot, paredzētā nolīguma trīspadsmitās nodaļas noteikumu īpašā saikne ar tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku izriet arī no tā, ka šajā nodaļā ietverto darba ņēmēju sociālās aizsardzības un vides aizsardzības jomas noteikumu pārkāpums atbilstoši starptautisko paražu tiesību noteikumam, kas kodificēts Konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām, kura parakstīta 1969. gada 23. maijā Vīnē (Recueil des traités des Nations unies, 1155. sēj., 331. lpp.; turpmāk tekstā – “Vīnes konvencija”), kas ir piemērojama attiecībās starp Savienību un trešajām valstīm, 60. panta 1. punktā (saistībā ar Vīnes konvencijā kodificēto paražu noteikumu piemērojamību Savienības ārējām attiecībām skat. spriedumus, 2010. gada 25. februāris, Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, 41. un 42. punkts, kā arī

2016. gada 21. decembris, Padome/Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, 100., 107., 110. un 113. punkts), ļauj otrai pusei izbeigt vai apturēt šīs tirdzniecības liberalizāciju, kas ir paredzēta citos minētā nolīguma noteikumos.

162. Jākonstatē, ka minētajai trīspadsmitajai nodaļai ir būtiska loma paredzētajā nolīgumā.
163. Turklāt būtu nelogiski uzskatīt, ka noteikumi, kas paredz tirdzniecības starp Savienību un trešo valsti liberalizāciju, ietilpst kopējā tirdzniecības politikā un noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt, ka šī tirdzniecības liberalizācija tiek veikta, ievērojot ilgtspējīgu attīstību, tajā neietilpst. Tirdzniecības norise atbilstoši ilgtspējīgas attīstības mērķim, kā ir norādīts šī atzinuma 147. punktā, ir šīs politikas neatņemama sastāvdaļa.
164. Nenoliedzami, ka LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētā Savienības ekskluzīvā kompetence nevar tikt īstenota, lai reglamentētu sociālās un vides aizsardzības standartus pušu attiecīgajā teritorijā. Uz šādu noteikumu pieņemšanu ir attiecināms Savienības un dalībvalstu kompetenču sadalījums, kas paredzēts tostarp LESD 3. panta 1. punkta d) apakšpunktā un 3. panta 2. punktā, kā arī 4. panta 2. punkta b) un e) apakšpunktā. LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunkts būtībā nav prioritārs pār šiem pārējiem LESD noteikumiem, ciktāl LESD 207. panta 6. punktā turklāt ir noteikts, ka “[..] kompetences īstenošana kopējās tirdzniecības politikas jomā neietekmē Savienības un dalībvalstu kompetences savstarpējo dalījumu [..]”.
165. Šajā gadījumā no paredzētā nolīguma 13.1. panta 4. punkta tomēr izriet, ka pušu nolūks “nav harmonizēt pušu darba vai vides standartus”, un no šī nolīguma 13.2. panta 1. punkta – ka šīs puses atzīst to savstarpējās tiesības noteikt savus vides un sociālās aizsardzības standartus un tādējādi pieņemt vai grozīt to tiesību aktus un politiku saderīgi ar to starptautiskajām saistībām šajās jomās.
166. No visiem šiem elementiem izriet, ka paredzētā nolīguma trīspadsmitās nodaļas noteikumu mērķis ir nevis reglamentēt sociālās un vides aizsardzības standartus pušu attiecīgajā teritorijā, bet gan reglamentēt tirdzniecību starp Savienību un Singapūras Republiku, pakārtojot tirdzniecības liberalizāciju nosacījumam, ka puses ievēro to starptautiskos pienākumus darba ņēmēju sociālās aizsardzības un vides aizsardzības jomā.
167. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, paredzētā nolīguma trīspadsmitā nodaļa atbilstoši šī atzinuma 36. punktā atgādinātajiem kritērijiem ietilpst kopējā tirdzniecības politikā un līdz ar to Savienības ekskluzīvajā kompetencē, kas paredzēta LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā.

Par LESD 3. panta 2. punktā paredzēto kompetenci

Saistības, kas attiecas uz pakalpojumiem transporta jomā

168. Šī atzinuma 56.–68. punktā izklāstīto iemeslu dēļ, ciktāl paredzētā nolīguma astotajā nodaļā ietvertās saistības attiecas uz starptautiskā jūras transporta, dzelzceļa transporta, autotransporta un iekšzemes ūdensceļu transporta pakalpojumiem, kā arī pakalpojumiem, kas cieši saistīti ar šiem transporta pakalpojumiem, tās neietilpst kopējā tirdzniecības politikā, bet ir jāapstiprina atbilstoši kompetences kopējā transporta politikas jomā sadalījumam starp Savienību un dalībvalstīm.
169. Šī kopējā politika ir reglamentēta LESD trešās daļas VI sadaļā, kuru veido LESD 90.–100. pants. Šī pēdējā minētā panta 1. punktā ir noteikts, ka šī sadaļa attiecas uz dzelzceļa pārvadājumiem, kā arī autopārvadājumiem un pārvadājumiem pa iekšzemes ūdensceļiem, un tā 2. punktā Savienības likumdevējam ir piešķirtas tiesības pieņemt jebkādus atbilstošus noteikumus jūras un gaisa transporta jomā. LESD 91. panta 1. punktā minētajam likumdevējam ir atļauts pieņemt “kopīgos noteikumus” kopējā transporta politikas jomā.

170. 1971. gada 31. marta sprieduma Komisija/Padome (22/70, EU:C:1971:32) 17. punktā Tiesa norādīja, ka, ja Savienība ir pieņēmusi noteikumus, kuri – vienalga kādā formā – ievieš kopīgus noteikumus, dalībvalstīm vairs nav tiesību rīkoties individuāli vai pat kolektīvi, uzņemoties saistības pret trešajām valstīm, kas ietekmē šos noteikumus (skat. arī spriedumu, 2002. gada 5. novembris, Komisija/Dānija, C-467/98, EU:C:2002:625, 77.–80. punkts).
171. Atbilstoši šai judikatūrai LESD 216. pantā Savienībai ir piešķirta kompetence tostarp noslēgt jebkādu starptautisku nolīgumu, kas “varētu ietekmēt kopējos noteikumus vai mainīt to saturu”.
172. Saskaņā ar LESD 3. panta 2. punktu Savienības kompetence šāda nolīguma noslēgšanā ir ekskluzīva.
173. Komisija uzskata, ka paredzētā nolīguma astotajā nodaļā ietvertās saistības, kas attiecas uz transporta jomu, var ietekmēt kopīgus noteikumus vai mainīt to darbības jomu. Parlaments piekrīt šai nostājai pretēji Padomei un dalībvalstīm, kuras ir iesniegušas apsvērumus Tiesā.
174. Šis jautājums ir jāizvērtē saistībā ar visiem transporta veidiem, kas ir minēti paredzētā nolīguma astotajai nodaļai pievienotajos saistību sarakstos. Ņemot vērā īpašo vērību, kas šajā nolīgumā ir piešķirta jūras pārvadājumiem, tie ir jāizskata vispirms.

— Jūras pārvadājumi

175. Lai arī paredzētā nolīguma astotās nodaļas 8.3. un 8.9. pantā, astotās nodaļas pielikumu 8.-A-1. un 8.-B-1. papildinājuma 11.A punktā, kā arī 8.-A-2. un 8.-A-3. papildinājuma 16.A punktā iekšzemes jūras kabotāža ir izslēgta no šī nolīguma piemērošanas jomas, tajā starptautiskajiem jūras pārvadājumu pakalpojumiem savukārt ir veltīta atsevišķa apakšsadaļa. Šo apakšsadaļu veido minētā nolīguma 8.56. pants, kurš ir formulēts šādi:

“1. Šajā apakšsadaļā izklāstīti principi attiecībā uz starptautisko jūras pārvadājumu pakalpojumu liberalizēšanu saskaņā ar B sadaļu (Pakalpojumu pārrobežu sniegšana), C sadaļu (Uzņēmējdarbība) un D sadaļu (Fizisku personu pagaidu klātbūtne darījumdarbības vajadzībām).

2. Šajā apakšsadaļā:

“starptautiskie jūras pārvadājumi” ietver tiešos un multimodālās pārvadāšanas pakalpojumus, kuri ir preču pārvadājums, kur izmanto vairāk nekā vienu pārvadāšanas veidu, kur iesaistīts jūras pārvadājumu posms, kam ir vienots pārvadājuma dokuments un kas tāpēc ietver tiesības tieši slēgt līgumu ar citu pārvadājuma veidu pakalpojumu sniedzējiem;

3. Attiecībā uz starptautiskajiem jūras pārvadājumiem puses vienojas nodrošināt, lai uz komerciāla pamata tiktu efektīvi piemēroti kravu neierobežotas pieejamības principi, brīvība sniegt starptautiskus jūras pārvadājumu pakalpojumus, kā arī valsts režīms šādu pakalpojumu sniegšanā.

Ievērojot pušu starpā panākto liberalizāciju attiecībā uz starptautiskajiem jūras pārvadājumiem:

- a) tās uz komerciāla pamata un bez diskriminācijas efektīvi piemēro neierobežotas piekļuves principu starptautiskajiem jūras pārvadājumu tirgiem un tirdzniecībai un
- b) katra puse kuģiem, kas peld ar otras puses karogu vai ko ekspluatē otras puses pakalpojumu sniedzēji, piešķir režīmu, kurš nav mazāk labvēlīgs par puses pašas kuģiem vai kādas trešās valsts kuģiem piešķirto, atkarībā no tā, kura attieksme ir labvēlīgāka, cita starpā attiecībā uz piekļuvi ostām, ostu infrastruktūras un jūras palīgpakalpojumu izmantošanu, kā arī saistītām maksām un maksājumiem, muitas telpām un piekļuvi piestātnēm, un iekraušanas un izkraušanas iekārtām.

4. Piemērojot šos principus, puses:

- a) neievieš kravas dalīšanas režīmu turpmākos divpusējos nolīgumos ar trešām valstīm attiecībā uz jūras transporta pakalpojumiem, ieskaitot sauso un šķidro beztaras preču tirdzniecību un līnijpārvadājumus, un samērīgā laikā izbeidz šādu kravas dalīšanas režīmu, ja tas pastāvējis iepriekšējos nolīgumos, un,
- b) šim nolīgumam stājoties spēkā, atceļ un neievieš vienpusējus pasākumus un administratīvus, tehniskus un citus šķēršļus, kas varētu būt slēpti ierobežojumi vai kas varētu diskriminējoši ietekmēt pakalpojumu brīvu sniegšanu starptautiskajos jūras pārvadājumos.

5. Katra puse ļauj otras puses starptautisko jūras pārvadājumu pakalpojumu sniedzējiem veikt uzņēmējdarbību tās teritorijā ar uzņēmējdarbības nosacījumiem, kuri aprakstīti īpašo saistību sarakstā.

6. Katra puse otras puses starptautisko jūras pārvadājumu pakalpojumu sniedzējiem ar samērīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem ļauj izmantot šādus ostu pakalpojumus:

- a) loča vadību;
- b) vilkšanas un velkoņu palīdzību;
- c) apgādi;
- d) degvielas un ūdens piegādi;
- e) atkritumu savākšanu un balasta atlikumu aizvākšanu;
- f) ostas kapteiņa pakalpojumus;
- g) navigācijas līdzekļus un
- h) krasta ekspluatācijas pakalpojumus, kas ir būtiski kuģu ekspluatācijai, ieskaitot sakarus, ūdens un elektrības piegādi, avārijas remonta iekārtas, enkurvietas, piestātnes un pietauvošanu.”

176. Minētais 8.56. pants ir jālasa kopā ar īpašajām saistībām, kas ir pievienotas paredzētā nolīguma astotajai nodaļai. Šī nolīguma 8.7. un 8.12. pantā ir noteikts, ka “nozares, ko puses liberalizē [..], kā arī [..] ierobežojumi, ko ar atrunām minētajās nozarēs piemēro otras puses pakalpojumiem un pakalpojumu sniedzējiem, ir izklāstīti īpašo saistību sarakstā”.

177. No šīs nodaļas pielikumu 8.-A-1. un 8.-B-1. papildinājuma 11.A punkta izriet, ka Savienība un Singapūras Republika nav sasaistījušas minētajā 8.56. pantā paredzētās saistības ar kaut kādiem ierobežojumiem saistībā ar starptautisko jūras pārvadājumu pakalpojumu pārrobežu sniegšanu (1. un 2. režīms).

178. Savukārt saistībā ar starptautisko jūras pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, izmantojot fizisko personu klātbūtni (4. režīms), ir jānorāda, ka paredzētajā nolīgumā ir saglabāts statu quo attiecībā starp Savienību un Singapūras Republiku. No šī nolīguma astotās nodaļas pielikumu 8.-A-3. papildinājuma 16.A. punkta, saskaņā ar kuru Savienībā var tikt saglabātas prasības pilsonības jomā, un šo pašu pielikumu 8.-B-1. papildinājuma 11.A punkta, saskaņā ar kuru Singapūras Republikai nav pienākuma liberalizēt minēto pakalpojumu sniegšanu atbilstoši 4. režīmam, izriet, ka puses nav apņēmušās liberalizēt šo pakalpojumu sniegšanas režīmu.

179. Saistībā ar starptautisko jūras pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, izmantojot komerciālo klātbūtni otras puses teritorijā (3. režīms), paredzētā nolīguma 8.56. panta 5. punktā, saskaņā ar kuru katra puse ļauj otras puses starptautisko jūras pārvadājumu pakalpojumu sniedzējiem dibināt uzņēmumu tās teritorijā, ietvertās saistības ir ierobežotas ar paredzētā nolīguma astotās nodaļas pielikumu 8.-A-2. papildinājuma 16.A punktu un 8.-B-1. papildinājuma 11.A punktu, kuros ir ierobežota otras puses piegādātāju iespēja dibināt uzņēmumu, lai ekspluatētu kuģus, kas kuģo ar dibināšanas valsts karogu.
180. Lai izvērtētu, vai šīs saistības attiecībā uz pakalpojumiem, kas sniegti saskaņā ar 1. un 2. režīmu, un ierobežotās saistības attiecībā uz pakalpojumiem, kas sniegti saskaņā ar 3. režīmu, “var ietekmēt kopīgos noteikumus vai mainīt to darbības jomu” LESD 3. panta 2. punkta izpratnē, ir jāpamatojas uz Tiesas pastāvīgo judikatūru, atbilstoši kurai šis risks pastāv, ja minētās saistības ietilpst šo noteikumu piemērošanas jomā (skat. tostarp spriedumu, 2014. gada 4. septembris, Komisija/Padome, C-414/11, EU:C:2014:2151, 68. punkts; atzinumu 1/13 (Trešo valstu pievienošanās Hāgas konvencijai), 2014. gada 14. oktobris, EU:C:2014:2303, 71. punkts; spriedumu, 2014. gada 26. novembris, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, 29. punkts, un atzinumu 3/15 (Marrākešas līgums par piekļuvi iespieddarbiem), 2017. gada 14. februāris, EU:C:2017:114, 105. punkts).
181. Šāda riska konstatējums nenozīmē, ka jābūt pilnīgai saskaņai starp to jomu, uz kuru attiecas starptautiskās saistības, un to, kuru regulē Savienības tiesiskais regulējums. Šādas saistības var ietekmēt vai mainīt Savienības kopīgo noteikumu darbības jomu arī tad, ja šīs saistības ietilpst nozarē, kura lielākoties jau tiek regulēta ar šiem noteikumiem (skat. atzinumu 1/03 (Jaunā Lugāno konvencija), 2006. gada 7. februāris, EU:C:2006:81, 126. punkts; spriedums, 2014. gada 4. septembris, Komisija/Padome, C-114/12, EU:C:2014:2151, 69. un 70. punkts; atzinums 1/13 (Trešo valstu pievienošanās Hāgas konvencijai), 2014. gada 14. oktobris, EU:C:2014:2303, 72. un 73. punkts, kā arī atzinumu 3/15 (Marrākešas līgums par piekļuvi iespieddarbiem), 2017. gada 14. februāris, EU:C:2017:114, 106. un 107. punkts).
182. Šajā gadījumā uz jomu, kurā ietilpst iepriekš minētās paredzētajā nolīgumā ietvertās saistības, lielā mērā ir attiecināmi Regulā Nr. 4055/86 paredzētie kopējie noteikumi, kuri reglamentē brīvas pakalpojumu sniegšanas principa piemērošanu jūras pārvadājumiem starp dalībvalstīm un starp dalībvalstīm un trešajām valstīm.
183. Saskaņā ar šo regulu brīvība sniegt starptautiskus jūras pārvadājumu pakalpojumus ir paredzēta divām personu kategorijām, kuras ir definētas tās 1. pantā, proti, pirmkārt, dalībvalstu pilsoņiem, kas veic uzņēmējdarbību dalībvalstī, kura nav to personu valsts, kam minētie pakalpojumi ir paredzēti, un, otrkārt, dalībvalstu pilsoņiem, kas veic uzņēmējdarbību trešajā valstī, kā arī kuģniecības sabiedrībām, kas veic uzņēmējdarbību trešajā valstī un ko kontrolē dalībvalstu pilsoņi.
184. Savienības likumdevējs ir arī noteicis piesaistes prasību, ar minētās regulas 1. panta 2. punktā izmantoto formulējumu “ja to kuģi ir reģistrēti kādā [šajā] dalībvalstī saskaņā ar tās tiesību aktiem” paredzot, ka dalībvalsts pilsoņi, kas ekspluatē uzņēmumu, kurš izvietots trešajā valstī, ir izslēgti no pakalpojumi sniegšanas brīvības, ja to kuģi nekuģo ar šīs dalībvalsts karogu (skat. spriedumu, 2014. gada 8. jūlijs, Fonnship un Svenska Transportarbetareförbundet, C-83/13, EU:C:2014:2053, 34. punkts).
185. Šādi ierobežotajā veidā ar Regulu Nr. 4055/86 pakalpojumu sniegšanas brīvība ir attiecināta arī uz starptautiskajiem jūras pārvadājumu pakalpojumiem.
186. Regulas 1. panta 3. punktā turklāt ir precizēts, ka “uz jautājumiem, ko reglamentē šī regula, attiecas [LESD 51.–54.] pants”.

187. Šīs regulas 6. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Ja [...] dalībvalsts pilsoņi vai kuģniecības sabiedrības nonāk vai var nonākt tādā stāvoklī, ka viņiem nav iespējas sekmīgi uzturēt satiksmi pārvadājumos uz un no konkrētas trešās valsts, tad attiecīgā dalībvalsts iespējami īsā laikā informē pārējās dalībvalstis un Komisiju.

2. Padome, rīkojoties pēc Komisijas priekšlikuma, [...] pieņem lēmumu par vajadzīgo rīcību. [...] Šāda rīcība var ietvert sarunu risināšanu un vienošanās noslēgšanu attiecībā uz kravu sadali.”

188. Uz jūras pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu starp Savienību un Singapūras Republiku ir attiecināmi Regulā Nr. 4055/86 paredzētie kopīgie noteikumi. Šo noteikumu ietekmē minēto pakalpojumu sniedzējiem, kas ir dibināti dalībvalstīs, kā arī dalībvalstu pilsoņiem, kuri kontrolē kuģniecības sabiedrību, kas izvietota Singapūrā un sniedz šādus pakalpojumus, izmantojot kuģus, kas kuģo ar dalībvalsts karogu, tostarp tiek piešķirta principā brīva piekļuve satiksmei uz šo trešo valsti un no tās. Savukārt jūras pārvadājumu pakalpojumu sniedzējiem starp Savienību un minēto trešo valsti, kuri neatbilst šīm piesaistes prasībām, šādas piekļuves nav.

189. Paredzētajā nolīgumā ietvertās saistības, runājot par jūras pārvadājumu pakalpojumiem starp Savienību un Singapūras Republiku, ietekmē vai pat ievērojami maina šo Regulā Nr. 4055/86 paredzēto kopīgo noteikumu darbības jomu.

190. No minētā nolīguma 8.56. panta 3. punkta būtībā izriet, ka Savienības jūras pārvadājumu pakalpojumu sniedzējiem, kā arī dalībvalstu pilsoņiem, kas kontrolē Singapūrā dibinātu kuģniecības sabiedrību, būs brīva piekļuve satiksmei uz šo trešo valsti un no tās, neparedzot prasību, ka to kuģiem ir jākuģo ar kādas dalībvalsts karogu. Šis režīms būtiski atšķiras no Regulā Nr. 4055/86 paredzētā.

191. Paredzētais nolīgums ietekmē arī šīs regulas 6. pantā ietvertos noteikumus. Lai gan no minētā 6. panta izriet, ka Padome var atļaut sarunu risināšanu un vienošanās noslēgšanu attiecībā uz kravu sadali, ja kādas dalībvalsts pilsonim vai kuģniecības sabiedrībai ir grūtības piekļūt satiksmei uz kādu trešo valsti un no tās, minētā nolīguma 8.56. panta 4. punktā ir paredzēta šādu vienošanos pakāpeniska atcelšana.

192. Līdz ar to paredzētajā nolīgumā ietvertās saistības, kas attiecas uz jūras pārvadājumu pakalpojumiem starp Savienību un Singapūras Republiku, var ietekmēt vai pat mainīt Regulā Nr. 4055/86 paredzētos kopīgos noteikumus, kas ir piemērojami šo pakalpojumu sniegšanai.

193. Tādējādi Savienības kompetence apstiprināt šīs saistības atbilstoši LESD 3. panta 2. punktam ir ekskluzīva.

194. Tas pats nenovēršami attiecas arī uz saistībām, kuru mērķis ir papildināt piekļuvi minētajiem pārvadājumu pakalpojumiem ar brīvu piekļuvi papildpakalpojumiem, kas ir ar tiem cieši saistīti un ir uzskaitīti paredzētā nolīguma 8.56. panta 6. punktā, kā arī minētā nolīguma astotās nodaļas pielikumu 8.-A-1. papildinājuma 12. punktā, 8.-A-2. un 8.-A-3. papildinājuma 17. punktā un 8.-B-1. papildinājuma 11. punktā.

– Dzelzceļa pārvadājumi

195. No paredzētā nolīguma astotajā nodaļā ietvertajiem principiem, kas ir apkopoti šī atzinuma 51. punktā, lasot tos kopā ar minētās nodaļas pielikumu 8.-A-1. papildinājuma 11.C punktu, 8.-A-2. un 8.-A-3. papildinājuma 16.C punktu, kā arī 8.-B-1. papildinājuma 11.B punktu, izriet, ka atbilstoši šai nodaļai tiek liberalizēti dzelzceļa pārvadājumu pakalpojumi starp Savienību un Singapūras Republiku, kas ir sniegti saskaņā ar 2. un 3. režīmu.

196. Līdz ar to šajā pakalpojumu nozarē Savienība ir apņēmusies atļaut Singapūras pakalpojumu sniedzējiem piekļūt dzelzceļa tīkliem un ar to saistītajām darbībām Savienībā un attiecīgā gadījumā – veikt tur uzņēmējdarbību apstākļos, kas nav mazāk labvēlīgi par Savienības pakalpojumu sniedzējiem piemērojamajiem. Singapūras Republika uzņemas līdzīgas saistības pret Savienības pakalpojumu sniedzējiem saistībā ar piekļuvi dzelzceļa tīkliem un ar to saistītajām darbībām tās teritorijā.
197. Minētās Savienības saistības ietilpst jomā, uz kuru lielā mērā ir attiecināmi tās kopīgie noteikumi.
198. Nosacījumi, kas nav mazāk labvēlīgi, uz kuriem saskaņā ar šīm saistībām Singapūras pakalpojumu sniedzējiem ir tiesības, lai varētu piekļūt dzelzceļa pārvadājumu tīkliem un ar to saistītajām darbībām Savienībā un lai varētu tajā veikt uzņēmējdarbību, atbilst aspektiem, kas ir reglamentēti Direktīvā 2012/34 paredzētajos noteikumos par vienotu Eiropas dzelzceļa telpu.
199. Šīs direktīvas, kas tika pieņemta, pamatojoties uz LESD 91. pantu, preambulas 7. apsvērumā ir noteikts, ka “brīvas pakalpojumu sniegšanas princips [ir] jāpiemēro dzelzceļa nozarē, ievērojot šīs nozares īpatnības”. No šīs direktīvas 1. panta izriet, ka šo direktīvu “piemēro attiecībā uz dzelzceļa infrastruktūras izmantošanu [...] dzelzceļa pakalpojumu sniegšanai” un tā tostarp paredz “noteikumus, kas piemērojami attiecībā uz dzelzceļa infrastruktūras pārvaldību un uz tādu dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu dzelzceļa pārvadājumu darbību, kas veic vai kas veiks uzņēmējdarbību dalībvalstī”, kā arī “kritērijus, kas piemērojami attiecībā uz tādu dalībvalsts licenču piešķiršanu, atjaunošanu vai grozīšanu, kuras paredzētas dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, kas veic vai veiks uzņēmējdarbību Savienībā”.
200. Pēc paredzētā nolīguma stāšanās spēkā dzelzceļa pārvadājumu pakalpojumi, kurus Savienībā sniedz Singapūras pakalpojumu sniedzēji, saskaņā ar no šī nolīguma izrietošajām saistībām ietilps piekļuves un uzņēmējdarbības veikšanas režīmā, kas attieksies uz tiem pašiem elementiem kā ar Direktīvu 2012/34 izveidotais režīms un kas nedrīkst būt mazāk labvēlīgs par to.
201. Kā Tiesa jau ir konstatējusi, ja nolīgumā starp Savienību un trešo valsti ir paredzēts šajā nolīgumā minētajām starptautiskajām attiecībām piemērot noteikumus, kuri lielā mērā pārklājas ar Savienības kopīgajiem noteikumiem, kas ir piemērojami Kopienas iekšienē pastāvošajām situācijām, šis nolīgums ir uzskatāms par tādu, kas var ietekmēt vai mainīt šo kopīgo noteikumu darbības jomu. Neraugoties uz pretrunu ar minētajiem kopīgajiem noteikumiem neesamību, to nozīme, darbības joma un efektivitāte var tikt ietekmēta (skat. it īpaši atzinumu 1/03 (Jaunā Lugāno konvencija), 2006. gada 7. februāris, EU:C:2006:81, 143. un 151.–153. punkts; atzinumu 1/13 (Trešo valstu pievienošanās Hāgas konvencijai), 2014. gada 14. oktobris, EU:C:2014:2303, 84.–90. punkts, kā arī spriedumu, 2014. gada 26. novembris, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, 48. un 49. punkts).
202. Tā kā paredzētajā nolīgumā ietvertās saistības attiecībā uz dzelzceļa pārvadājumu pakalpojumiem ietilpst jomā, uz kuru lielā mērā jau ir attiecināmi Savienības kopīgie noteikumi, un tā kā šīs saistības var ietekmēt vai mainīt to darbības jomu, atbilstoši LESD 3. panta 2. punktam Savienības kompetence apstiprināt šīs saistības ir ekskluzīva.
203. Tas pats nenovēršami attiecas arī uz saistībām, kuru mērķis ir papildināt piekļuvi minētajiem pārvadājumu pakalpojumiem ar brīvu piekļuvi papildpakalpojumiem, kas ir ar tiem cieši saistīti un ir uzskaitīti paredzētā nolīguma astotās nodaļas pielikumu 8.-A-1. papildinājuma 12. punktā, 8.-A-2. papildinājuma 17. punktā un 8.-B-1. papildinājuma 11. punktā.

– Autopārvadājumi

204. No paredzētā nolīguma astotajā nodaļā ietvertajiem principiem, kas ir apkopoti šī atzinuma 51. punktā, lasot tos kopā ar minētās nodaļas pielikumu 8.-A-1. papildinājuma 11.D punktu, 8.-A-2. un 8.-A-3. papildinājuma 16.D punktu, kā arī 8.-B-1. papildinājuma 11.C punktu, izriet, ka atbilstoši šai

nodaļai autopārvadājumu pakalpojumi Savienībā un Singapūrā, kas ir sniegti saskaņā ar 2. režīmu, tiek liberalizēti bez ierobežojumiem un pakalpojumi, kas ir sniegti saskaņā ar 3. un 4. režīmu – tiek liberalizēti daļēji.

205. Līdz ar to Savienība apņemas atļaut Singapūras pakalpojumu sniedzējiem veikt Savienībā pasažieru un kravu pārvadāšanu pa autoceļiem ar nosacījumiem, kas nav mazāk labvēlīgi par Savienības pakalpojumu sniedzējiem piemērojamajiem. Singapūras Republika uzņemas līdzīgas saistības attiecībā uz Savienības pakalpojumu sniedzējiem.
206. Minētās Savienības saistības ietilpst jomā, uz kuru lielā mērā ir attiecināmi tās kopīgie noteikumi.
207. Nosacījumi, kas nav mazāk labvēlīgi un uz kuriem saskaņā ar šīm saistībām Singapūras pakalpojumu sniedzējiem ir tiesības, lai varētu sniegt autopārvadājuma pakalpojumus Savienībā, lielā mērā atbilst aspektiem, kas ir reglamentēti Regulās Nr. 1071/2009, Nr. 1072/2009 un Nr. 1073/2009 paredzētajos kopīgajos noteikumos.
208. Šajās regulās, kuras ietilpst kopējā transporta politikā, atbilstoši to 1. pantam attiecīgi ir paredzēti kopīgie noteikumi, kas attiecas uz piekļuvi “autopārvadātāja profesionālās darbības atļaušanai un šīs profesijas veikšanai”, piekļuvi “starptautiskiem kravu komercpārvadājumiem ar autotransportu [Savienībā]” un piekļuvi “starptautiskiem pasažieru pārvadājumiem ar autobusiem [Savienībā]”.
209. Pēc paredzētā nolīguma stāšanās spēkā uz autopārvadājumu pakalpojumiem, kurus Savienībā sniedz Singapūras pakalpojumu sniedzēji, saskaņā ar no šī nolīguma izrietošajām saistībām būs jāattiecinā piekļuves režīms, kas ietver tādus pašus elementus kā it īpaši ar Regulām Nr. 1072/2009 un Nr. 1073/2009 izveidotie režīmi un kas nedrīkst būt mazāk labvēlīgs par šiem režīmiem.
210. To pašu iemeslu dēļ kā šī atzinuma 201. punktā izklāstītie iemesli ir jāsecina, ka šādas starptautiskas saistības ietilpst jomā, uz kuru lielā mērā jau ir attiecināti Savienības kopīgie noteikumi, un tās var ietekmēt vai mainīt to darbības jomu.
211. Tādējādi Savienības kompetence apstiprināt saistības, kas attiecas uz autopārvadājumu pakalpojumiem, atbilstoši LESD 3. panta 2. punktam ir ekskluzīva.
212. Tas pats nenovēršami attiecas arī uz saistībām, kas skar papildpakalpojumus, kuri ir cieši saistīti ar šiem pārvadājumu pakalpojumiem un ir uzskaitīti paredzētā nolīguma astotās nodaļas pielikumu 8.-A-1. papildinājuma 12. punktā, 8.-A-2. papildinājuma 17. punktā un 8.-B-1. papildinājuma 11. punktā

– Pārvadājumi pa iekšzemes ūdensceļiem

213. Pārvadājumi pa iekšzemes ūdensceļiem, kas ir ierobežoti ar kādas Savienības dalībvalsts vai Singapūras Republikas teritoriju, paredzētajā nolīgumā nav minēti un saskaņā ar paredzētā nolīguma 8.7. un 8.12. pantu tādējādi nav daļa no tā astotajā nodaļā paredzētās liberalizācijas.
214. Lai gan pārvadājumi pa iekšzemes ūdensceļiem starp Savienības dalībvalstīm ir minēti Savienības īpašo saistību sarakstā attiecībā uz pakalpojumiem, kas sniegti saskaņā ar 1.–3. režīmu, tie tāpat nav liberalizēti. Ņemot vērā paredzētā nolīguma astotās nodaļas pielikumu 8.-A-1. papildinājuma 11.B punktā un 8.-A-2. papildinājuma 16.B punktā uzskaitītos ierobežojumus, Singapūras uzņēmējiem būtībā nav piekļuves tiesību šīm pārvadājumu darbībām.
215. Šajos papildinājumos tostarp ir paredzēta pilsonības jomā pastāvošo prasību saglabāšana. Turklāt trīspadsmit dalībvalstu teritorijas ir izslēgtas no šo pārvadājumu pakalpojumu pārrobežu sniegšanas. Ņemot vērā šo dalībvalstu ģeogrāfisko situāciju, iekšējie ūdensceļi starp dalībvalstīm, kurus neietekmē

ši izslēgšana, galvenokārt ir iekšējie ūdensceļi, kas savieno Vāciju, Austriju, Franciju, Luksemburgu un Nīderlandi, kā arī iekšējie ūdensceļi, kas savieno Beļģiju, Franciju un Nīderlandi. Atbilstoši pastāvošajiem nolīgumiem, kuru saglabāšana, neparedzot to paplašinātu attiecināšanu uz Singapūras uzņēmējiem, ir tieši paredzēta minētajos papildinājumos, piekļuve šiem ūdensceļiem tomēr ir ierobežota.

216. No tā izriet, ka paredzētajā nolīgumā ietvertā norāde uz pārvadājumiem pa iekšzemes ūdensceļiem labākajā gadījumā ir papildināta ar ļoti ierobežota apjoma saistībām.
217. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, izvērtējot kompetences noslēgt starptautisku nolīgumu raksturu, nav jāņem vērā tie šī nolīguma noteikumi, kuriem ir ļoti ierobežots apjoms (skat. it īpaši atzinumu 1/08 (Nolīgumi, ar kuriem grozīti īpašo saistību saraksti atbilstoši GATS), 2009. gada 30. novembris, EU:C:2009:739, 166. punkts un tajā minētā judikatūra). Līdz ar to šajā gadījumā Savienības kompetences saistībā ar paredzētā nolīguma astotajā nodaļā ietvertajām saistībām pārvadājumu jomā raksturs ir jānosaka, ņemot vērā saistības attiecībā uz jūras pārvadājumiem, pārvadājumiem pa dzelzceļu un autoceļiem. Tā kā šī atzinuma 175.–212. punktā izklāstīto iemeslu dēļ Savienībai ir ekskluzīva kompetence atbilstoši LESD 3. panta 2. punktam apstiprināt šīs saistības, no tā izriet, ka, ņemot vērā šī secinājuma un šī atzinuma 69. punktā paustā secinājuma kumulatīvo ietekmi, tai ir ekskluzīva kompetence attiecībā uz minēto astoto nodaļu kopumā.
218. Pretēji Īrijas norādītajam, šo secinājumu neatspēko LES un LESD pievienotais protokols (Nr. 21) par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu. Šajā ziņā pietiek norādīt, ka kopējā tirdzniecības politika un kopējā transporta politika šajā protokolā nav paredzētas, un jāatgādina, ka iespējamajos piemērojamajos protokolus nosaka attiecīgā tiesību akta mērķis un saturs, nevis otrādi (pēc analogijas skat. spriedumu, 2013. gada 22. oktobris, Komisija/Padome, C-137/12, EU:C:2013:675, 74. un 75. punkts). Tā kā paredzētais nolīgums neattiecas uz LESD trešās daļas V sadaļā reglamentētajiem aspektiem, minētajam protokolam nav nozīmes šajā tiesvedībā. Tas pats attiecas uz LES un LESD pievienoto protokolu (Nr. 22) par Dānijas pozīciju, kā to tiesas sēdē norādīja arī Dānijas Karaliste.

Saistības, kas attiecas uz publisko iepirkumu transporta jomā

219. Kā norādīts šī atzinuma 77. punktā, ciktāl paredzētā nolīguma desmitajā nodaļā ietvertās saistības attiecas uz starptautisko jūras pārvadājumu, dzelzceļa pārvadājumu, autopārvadājumu un pārvadājumu pa iekšzemes ūdensceļiem pakalpojumu publiskajiem iepirkumiem, kā arī uz pakalpojumu, kas cieši saistīti ar šiem pārvadājumu pakalpojumiem, publisko iepirkumu, tās neietilpst kopējā tirdzniecības politikā.
220. Šādos apstākļos ir jāizvērtē, vai Savienībai ir ekskluzīva ārējā kompetence atbilstoši LESD 3. panta 2. punktam attiecībā uz saistībām, kas skar šo pakalpojumu publisko iepirkumu.
221. Kā ir norādīts šī atzinuma 75. un 76. punktā, paredzētā nolīguma desmitajā nodaļā ir ietverts noteikumu kopums, kuru mērķis ir reglamentēt publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu Savienībā un Singapūrā, lai nodrošinātu, ka šādu līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras norisinās, ievērojot nediskriminācijas un pārredzamības principus.
222. Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvu 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV 2014, L 94, 65. lpp.), kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvu 2014/25/ES par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV 2014, L 94, 243. lpp.), ir izveidots kopīgo noteikumu kopums, kuru mērķis

būtībā ir nodrošināt, ka publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršana, tostarp pārvaldījumu nozarē Savienībā, atbilst šiem principiem, kā tas ir precizēts Direktīvas 2014/24 preambulas 1. apsvērumā un 18. pantā, kā arī Direktīvas 2014/25 preambulas 2. apsvērumā un 36. pantā.

223. Pēc paredzētā nolīguma stāšanās spēkā Singapūras pakalpojumu sniedzēju piekļuve Savienības publiskajiem iepirkumiem pārvaldījumu jomā tādējādi būs daļa no saistībām, kas attiecas uz tiem pašiem aspektiem kā Direktīvās 2014/24 un 2014/25 reglamentētie.
224. Tādējādi saskaņā ar šī atzinuma 201. punktā atgādināto judikatūru ir jāsecina, ka atbilstoši LESD 3. panta 2. punktam Savienībai ir ekskluzīva ārējā kompetence attiecībā uz šī nolīguma desmitajā nodaļā ietvertajām starptautiskajām saistībām, kas attiecas uz pakalpojumu publisko iepirkumu pārvaldījumu jomā, ciktāl šīs saistības būtībā ietilpst jomā, uz kuru lielā mērā jau ir attiecināmi Savienības kopīgie noteikumi, un ciktāl šīs saistības var ietekmēt vai mainīt šo noteikumu darbības jomu.

Saistības ieguldījumu, kas nav tiešie ieguldījumi, jomā

225. Šī atzinuma 80.–109. punktā norādīto iemeslu dēļ paredzētā nolīguma devītās nodaļas A sadaļā ietvertās saistības, kas attiecas uz ieguldījumu aizsardzību, ietilpst Savienības kopējā tirdzniecības politikā un tādējādi – tās ekskluzīvajā kompetencē atbilstoši LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktam, ciktāl tās attiecas uz “ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem” LESD 207. panta 1. punkta izpratnē starp Savienību Singapūras Republiku.
226. Tagad ir jānosaka, vai Savienībai ir ekskluzīva kompetence arī atbilstoši LESD 3. panta 2. punktam, ciktāl minētā A sadaļa attiecas uz citiem ārvalstu ieguldījumiem starp Savienību un minēto trešo valsti.
227. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka ārvalstu ieguldījumi, kas nav tiešie ieguldījumi, tostarp var tikt veikti, iegādājoties sabiedrības daļas ar mērķi veikt finanšu ieguldījumu, nepastāvot nodomam ietekmēt uzņēmuma vadību un kontroli (tā sauktie “portfeļa” ieguldījumi), un ka šādi ieguldījumi ir uzskatāmi par kapitāla apriti LESD 63. panta izpratnē (skat. tostarp spriedumus, 2006. gada 28. septembris, Komisija/Nīderlande, C-282/04 un C-283/04, EU:C:2006:208, 19. punkts; 2010. gada 21. oktobris, Idryma Typou, C-81/09, EU:C:2010:622, 48. punkts, kā arī 2011. gada 10. novembris, Komisija/Portugāle, C-212/09, EU:C:2011:717, 47. punkts).
228. Kā secinājumu 367. punktā ir norādījusi ģenerālvokāte, ieguldījumu veidi, kas nav sabiedrības daļu iegāde, kā, piemēram, atsevišķas ieguldījumu nekustamajā īpašumā kategorijas vai aizdevumu izmantošana, arī ir uzskatāmi par ieguldījumiem, uz kuriem ir attiecināma paredzētā nolīguma devītā nodaļa, un tie tāpat kā sabiedrības daļu iegāde var ietvert kapitāla vai maksājumu apriti.
229. Pamatojoties galvenokārt uz šī atzinuma 201. punktā atgādināto judikatūru, saskaņā ar kuru Savienības noslēgts nolīgums, pat nepastāvot pretrunām ar Savienības kopīgajiem noteikumiem, var “ietekmēt” tos LESD 3. panta 2. punkta izpratnē, Komisija norāda, ka paredzētā nolīguma devītās nodaļas A sadaļa var ietekmēt LESD 63. pantu un tādējādi ietilpst minētā 3. panta 2. punktā paredzētajā Savienības ekskluzīvajā kompetencē.
230. Kā ir norādījusi Padome un dalībvalstis, kas ir iesniegušas apsvērumus Tiesā, minētā judikatūra nevar tikt piemērota situācijā, kad attiecīgā Savienības tiesību norma ir LESD noteikums, nevis pamatojoties uz šo līgumu pieņemta tiesību norma.
231. Pirmkārt, šis judikatūras, kuras būtība ir atspoguļota LESD 3. panta 2. punktā ietvertā teikuma beigu daļā, izcelsme ir rodama 1971. gada 31. marta spriedumā Komisija/Padome (22/70, EU:C:1971:32).

232. Minētā sprieduma 17.–19. punktā Tiesa pauda šādus apsvērumus:

“17 [...] ikreiz, kad Kopiena, lai īstenotu Līgumā paredzēto kopējo politiku, pieņem noteikumus, ar kuriem vienalga kādā formā ievieš kādas kopīgas normas, dalībvalstīm vairs nav tiesību attiecībās ar trešajām valstīm individuāli vai pat kolektīvi uzņemties tādas saistības, kas ietekmētu minētās normas;

18 [...] tiklīdz ir ieviestas šādas kopīgas normas, vienīgi Kopiena var uzņemties un īstenot tādas līgumsaistības ar trešajām valstīm, kas ietekmē visu Kopienas tiesību sistēmas piemērošanas jomu;

19 [...] attiecībā uz Līguma noteikumu ieviešanu Kopienas iekšējo pasākumu sistēmu nevar nodalīt no ārējo attiecību sistēmas.”

233. No šīm 1971. gada 31. marta sprieduma Komisija/Padome (22/70, EU:C:1971:32) rindkopām izriet, ka par “kopīgiem noteikumiem” ir uzskatāmi atvasināto tiesību noteikumi, kurus Kopiena, kas šobrīd ir kļuvusi par Savienību, ir pakāpeniski ieviesusi, un ka, ja Savienība tādējādi ir īstenojusi savu iekšējo kompetenci, tai paralēli ir jābūt ekskluzīvai ārējai kompetencei, lai varētu izvairīties no tā, ka dalībvalstis uzņemas starptautiskas saistības, kas var ietekmēt šos kopīgos noteikumus vai mainīt to darbības jomu.

234. Tiktu pārkāpta motivācija, kas ir raksturīga noteikumam par ekskluzīvu ārējo kompetenci, kurš ir ietverts 1971. gada 31. marta spriedumā Komisija/Padome (22/70, EU:C:1971:32) un kurš ir apstiprināts vēlākā Tiesas judikatūrā (skat. tostarp spriedumu, 2002. gada 5. novembris, Komisija/Dānija, C-467/98, EU:C:2002:625, 77.–80. punkts), ja šī noteikuma, kas šobrīd ir ietverts LESD 3. panta 2. punktā iekļautā teikuma pēdējā daļā, darbības joma tiktu paplašināti attiecināta uz gadījumu, kurš, tāpat kā šajā lietā, attiecas nevis uz atvasināto tiesību noteikumiem, ko Savienība ir noteikusi, īstenojot iekšējo kompetenci, kas tai ir tikusi piešķirta Līgumos, bet gan uz Savienības primāro tiesību noteikumu, ko ir pieņēmuši šo Līgumu autori.

235. Otrkārt, ņemot vērā LES un LESD pārākumu pār tiesību aktiem, kas ir tikuši pieņemti uz to pamata, šo tiesību aktu, tostarp nolīgumu, ko Savienība ir noslēgusi ar trešajām valstīm, leģitimitāte izriet no minētajiem Līgumiem un tie tādējādi nevar radīt nekādu ietekmi uz Līgumu noteikumu nozīmi vai darbības jomu. Līdz ar to minētie nolīgumi nevar “ietekmēt” Savienības primāro tiesību noteikumus vai “mainīt [to] darbības jomu” LESD 3. panta 2. punkta izpratnē.

236. Starptautiska nolīguma noslēgšana, šajā gadījumā ar Singapūras Republiku, ārvalstu ieguldījumu, kas nav tiešie ieguldījumi, jomā atbilstoši šobrīd pastāvošajam Savienības tiesību attīstības stāvoklim arī nav “paredzēta Savienības legislatīvajā aktā” minētā 3. panta 2. punkta izpratnē.

237. Turklāt, kā savos Tiesā iesniegtajos apsvērumos ir tieši norādījusi Komisija, šāda nolīguma noslēgšana nav “nepieciešam[a], lai ļautu [Savienībai] īstenot tās iekšējo kompetenci” minētā 3. panta 2. punkta izpratnē.

238. No tā izriet, ka Savienībai nav ekskluzīvas kompetences noslēgt ar Singapūras Republiku starptautisku nolīgumu, ciktāl tas attiecas uz ārvalsts ieguldījumu, kas nav tiešie ieguldījumi, aizsardzību.

239. Savukārt Savienības veikta starptautiska nolīguma, kas attiecas uz šādiem ieguldījumiem, noslēgšana var būt “nepieciešama, lai saskaņā ar Savienības politiku sasniegtu kādu no Līgumos izvirzītajiem mērķiem” LESD 216. panta 1. punkta izpratnē.

240. It īpaši, ņemot vērā to, ka LESD 63. pantā paredzētā kapitāla un maksājumu brīva aprīte starp dalībvalstīm un trešajām valstīm formāli nav saistoša trešajām valstīm, tādu starptautisko nolīgumu noslēgšana, kas veicina šīs brīvās aprītes ieviešanu, balstoties uz savstarpēju pamatu, var tikt atzīta par nepieciešamu, lai pilnībā īstenotu šo brīvo aprīti, kas ir viens no LESD trešās daļas (“Savienības iekšpolitika un rīcība”) IV sadaļas (“Personu, pakalpojumu un kapitāla brīva aprīte”) mērķiem.
241. Šī IV sadaļa ietilpst Savienības un tās dalībvalstu dalītajā kompetencē atbilstoši LESD 4. panta 2. punkta a) apakšpunktam attiecībā uz iekšējo tirgu.
242. Kompetencei, kas Savienībai ir piešķirta LESD 216. panta 1. punktā tāda nolīguma noslēgšanai, kurš ir “nepieciešams, lai saskaņā ar Savienības politiku sasniegtu kādu no Līgumos izvirzītajiem mērķiem”, arī ir dalīts raksturs, jo LESD 4. panta 1. punktā ir paredzēts, ka Savienība “dala kompetenci ar dalībvalstīm, ja Līgumos tai piešķirta kompetence, kura neattiecas uz 3. un 6. pantā minētajām jomām”, kas tā ir šajā gadījumā.
243. No šī atzinuma 80.–109. un 226.–242. punkta izriet, ka paredzētā nolīguma devītās nodaļas A sadaļā ietvertās saistības ietilpst Savienības kopējā tirdzniecības politikā un tādējādi tās ekskluzīvajā kompetencē atbilstoši LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktam, ciktāl tās attiecas uz Singapūras pilsoņu veiktajiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem Savienībā, un otrādi. Savukārt šīs saistības ietilpst Savienības un tās dalībvalstu dalītajā kompetencē atbilstoši LESD 4. panta 1. punktam un 2. punkta a) apakšpunktam, ciktāl tās attiecas uz citiem ieguldījumu veidiem.
244. No tā izriet, ka paredzētā nolīguma devītās nodaļas A sadaļu Savienība nevar apstiprināt viena pati.
245. Saistībā ar šo A sadaļu visbeidzot ir jāizvērtē nostāja, ko savos Tiesai sniegtajos rakstveida un mutvārdu apsvērumos ir paudušas vairākas dalībvalstis, saskaņā ar kuru paredzētā nolīguma 9.10. pants nevar ietilpt nedz Savienības ekskluzīvajā kompetencē, nedz Savienības un tās dalībvalstu dalītajā kompetencē un tas līdz ar to ietilpst vienīgi dalībvalstu kompetencē.
246. Minētais 9.10. pants “Saistība ar citiem nolīgumiem” ir minētās A sadaļas noslēdzošais pants, un tā 1. punktā ir noteikts:
- “Stājoties spēkā šim nolīgumam, [divpusēji ieguldījumu] nolīgumi starp Savienības dalībvalstīm un Singapūru, ieskaitot no tiem atvasinātās tiesības un pienākumus, vairs nav spēkā un tiek aizstāti ar šo nolīgumu.”
247. To, ka Savienība un Singapūras Republika paredzētajā nolīgumā ir ietvērušas noteikumu, no kura nepārprotami izriet, ka divpusējie ieguldījumu nolīgumi starp Savienības dalībvalstīm un šo trešo valsti tiek izbeigti un tādēļ pēc šī nolīguma, kas ar minēto trešo valsti noslēgts Savienības līmenī, stāšanās spēkā tiesību un pienākumu piemērošana tiek apturēta, nevar uzskatīt par tādu, kas ietekmē dalībvalstu kompetenci, ciktāl šis noteikums skar jomu, attiecībā uz kuru Savienībai ir ekskluzīva kompetence.
248. Ja Savienība apspriež un noslēdz ar trešo valsti nolīgumu, kas skar jomu, attiecībā uz kuru tā ir ieguvusi ekskluzīvu kompetenci, tā aizstāj tās dalībvalstis. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka pēc 1972. gada 12. decembra sprieduma *International Fruit Company u.c.* (no 21/72 līdz 24/72, EU:C:1972:115, 10.–18. punkts) pasludināšanas ir vispārzināms, ka Savienība var aizstāt dalībvalstis to starptautiskajās saistībās, ja dalībvalstis ar vienu no tās dibinātājīgumiem ir nodevušas Savienībai to kompetenci attiecībā uz šīm saistībām un ja Savienība ir īstenojusi šo kompetenci.
249. No tā izriet, ka, sākot no 2009. gada 1. decembra, kas ir datums, kad stājās spēkā LESD, ar kuru Savienībai ir piešķirta ekskluzīva kompetence ārvalstu tiešo ieguldījumu jomā, Savienībai ir kompetence vienai pašai apstiprināt nolīguma, kuru tā ir noslēgusi ar trešo valsti, noteikumu, kurā ir

noteikts, ka tiešo ieguldījumu jomā pastāvošās saistības, kas ir ietvertas divpusējos nolīgumos, kuri iepriekš ir noslēgti starp Savienības dalībvalstīm un šo trešo valsti, pēc šī Savienības noslēgtā nolīguma stāšanās spēkā ir uzskatāmi par aizstātiem ar šo nolīgumu.

250. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka atbilstoši LESD 2. panta 1. punktam dalībvalstīm, izņemot attiecīga Savienības pilnvarojuma gadījumā, ir aizliegts pieņemt aktus, kas rada tiesiskas sekas jomās, kuras ietilpst kādā no Savienības ekskluzīvajām kompetencēm. Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 12. decembra Regulā (ES) Nr. 1219/2012, ar ko nosaka pārejas pasākumus divpusējiem ieguldījumu nolīgumiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm (OV 2012, L 351, 40. lpp.), dalībvalstīm nenoliedzami ir atļauts ar stingri noteiktiem nosacījumiem saglabāt spēkā vai pat noslēgt divpusējus nolīgumus tiešo ieguldījumu jomā ar trešo valsti tik ilgi, kamēr starp Savienību un šo trešo valsti nepastāv nolīgums tiešo ieguldījumu jomā. Savukārt, tiklīdz šāds nolīgums starp Savienību un minēto trešo valsti stājas spēkā, šis pilnvarojums pārstāj pastāvēt.
251. Līdz ar to nevar piekrist argumentācijai, saskaņā ar kuru dalībvalstīm būtu jābūt iespējai pēc Savienības noslēgtā nolīgumā ietverto saistību ārvalstu tiešo ieguldījumu jomā stāšanās spēkā pieņemt tiesību aktus, no kuriem ir atkarīgas saistības attiecīgajā jomā, kas ietvertas divpusējos nolīgumos, ko tās iepriekš ir noslēgušas ar šo pašu trešo valsti.
252. No iepriekš minētā izriet, ka paredzētā nolīguma 9.10. pants tāpat kā pārējie minētā nolīguma devītās nodaļas A sadaļas noteikumi ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē, ciktāl tā attiecas uz saistībām ārvalstu tiešo ieguldījumu jomā, kas ir ietvertas divpusējos ieguldījumu nolīgumos, kuri ir noslēgti starp dalībvalstīm un Singapūras Republiku.
253. Ciktāl no paredzētā nolīguma 9.D pielikuma izriet, ka vairākas dalībvalstis pirms to pievienošanās Savienībai ir noslēgušas divpusēju ieguldījumu nolīgumu ar Singapūras Republiku, ir jāprecizē, ka iepriekš minēto noslēgšanu neietekmē LESD 351. pants, atbilstoši kuram "Līgumi neietekmē tiesības un pienākumus, ko uzliek nolīgumi, kurus pirms 1958. gada 1. janvāra un – attiecībā uz kandidātvalstīm – pirms to pievienošanās dienas viena vai vairākas dalībvalstis, no vienas puses, noslēgušas ar vienu vai vairākām trešām valstīm, no otras puses".
254. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka LESD 351. panta mērķis ir ļaut dalībvalstīm nodrošināt to tiesību ievērošanu, kas trešajām valstīm atbilstoši starptautiskajām tiesībām izriet no šīm iepriekš noslēgtajām konvencijām (saistībā ar EEK 234. pantu un EKL 307. pantu, kura formulējums būtībā ir pārņemts LESD 351. pantā, skat. spriedumus, 1980. gada 14. oktobris, Burgoa, 812/79, EU:C:1980:231, 8. punkts; 2000. gada 4. jūlijs, Komisija/Portugāle, C-84/98, EU:C:2000:359, 53. punkts, un 2009. gada 3. marts, Komisija/Austrija, C-205/06, EU:C:2009:118, 33. punkts). Tomēr šajā lietā nav nepieciešams nodrošināt, ka dalībvalstis var ievērot tiesības, ko Singapūras Republika nākotnē vēlētos gūt no attiecīgajiem divpusējiem nolīgumiem. No paredzētā nolīguma 9.10. panta būtībā izriet, ka šī trešā valsts ir paudusi savu vēlmi par to, lai minēto divpusējo nolīgumu darbība tiktu izbeigta līdz ar paredzētā nolīguma stāšanos spēkā.
255. Lai arī no visa iepriekš minētā izriet, ka Savienība ir aizstājusi dalībvalstis attiecībā uz starptautiskajām saistībām, kas uzņemtas jomās, kuras tāpat kā ārvalstu tiešie ieguldījumi ietilpst tās ekskluzīvajā kompetencē, tomēr nemainīgs paliek tas, ka paredzētā nolīguma devītās nodaļas A sadaļā, tā versijā, kas iesniegta Tiesā saistībā ar šo atzinuma procedūru, šī nolīguma 9.10. pants attiecas arī uz saistībām, kas starp dalībvalstīm un Singapūras Republiku noslēgtajos divpusējos ieguldījumu nolīgumos varētu attiekties uz citiem ieguldījumu veidiem, kas nav tiešie ieguldījumi.
256. Ņemot vērā visus šī atzinuma 245.–255. punktā minētos iemeslus, nevar tikt atbalstīta argumentācija, saskaņā ar kuru tāds noteikums kā paredzētā nolīguma 9.10. pants nevar tikt ietverts Savienības noslēgtā nolīgumā, jo tas ietilpst vienīgi dalībvalstu kompetencē. Savienības kompetences apstiprināt šo 9.10. pantu raksturs atbilst tās kompetences raksturam, kas šī atzinuma 243. punktā ir konstatēta attiecībā uz pārējo minētā nolīguma devītās nodaļas A sadaļas noteikumu apstiprināšanu.

Par kompetenci apstiprināt paredzētā nolīguma institucionālos noteikumus

Apmaiņa ar informāciju, paziņošana, pārbaude, sadarbība, mediācija un lēmumpieņemšanas pilnvaras

257. Paredzētajā nolīgumā ir ieviesti dažādi pienākumi un apmaiņas ar informāciju, paziņošanas, pārbaudes, sadarbības un mediācijas procedūras, kā arī lēmumpieņemšanas pilnvaras. Šajā ziņā tajā ir paredzēts īpašs institucionālais ietvars, ko veido Tirdzniecības komiteja un četras ar minēto komiteju saistītas specializētās komitejas, proti, Preču tirdzniecības komiteja, Sanitāro un fitosanitāro pasākumu komiteja, Muitas komiteja un Pakalpojumu tirdzniecības, ieguldījumu un publiskā iepirkuma komiteja. Minētās Tirdzniecības komitejas un specializēto komiteju izveide ir paredzēta attiecīgi šī nolīguma 17.1. un 17.2. pantā.
258. Minētā nolīguma otrās nodaļas, kas attiecas uz preču tirdzniecību, 2.11. pantā katrai pusei ir noteikts pienākums paziņot par tās eksporta licencēšanas procedūrām Preču tirdzniecības komitejai un ir noteikta kārtība, kādā ir jāatbild uz otras puses informācijas pieprasījumiem saistībā ar jebkādu importa vai eksporta licencēšanas procedūru.
259. Tāpat atbilstoši šī nolīguma 2.13. un 2.15. pantam šī specializētā komiteja sanāk pēc vienas no pusēm vai pēc Tirdzniecības komitejas pieprasījuma, uzrauga šīs nodaļas ieviešanu un ar lēmumu var grozīt šīs nodaļas pielikumus.
260. Paredzētā nolīguma trešās nodaļas, kas attiecas uz komercpasākumiem, 3.2., 3.7. un 3.11. pantā ir noteikta antidempinga, kompensācijas vai aizsardzības pasākumu noteikšanas procesuālā kārtība. Šī nolīguma 3.12. un 3.13. pantā ir paredzēta apspriešanās par šādu pasākumu piemērošanu.
261. Paredzētā nolīguma ceturtais nodaļas, kas attiecas uz tehniskajām barjerām tirdzniecībai, 4.4.–4.11. pantā ir paredzēta apmaiņa ar informāciju un sadarbība standartizācijas un atbilstības novērtēšanas jomā, lai veicinātu piekļuvi tirgum. Turklāt šī nolīguma 4.12. pantā ir paredzēts, ka puses ar Preču tirdzniecības komitejas lēmumu var pieņemt jebkādu minētās ceturtais nodaļas piemērošanas noteikumu.
262. Paredzētā nolīguma piektās nodaļas, kas attiecas uz sanitārajiem un fitosanitārajiem pasākumiem, 5.8. un 5.9. pantā ir noteikta kārtība, kādā puse kā otras puses izcelsmes preču importētājpusē var veikt pārbaudes apmeklējumus tajā vai pieprasīt informāciju no tās.
263. Tāpat šī nolīguma 5.10. pantā ir ieviesti sadarbības un akceptēšanas noteikumi attiecībā uz to teritoriju noteikšanu, kuras atspoguļo tajās atrodošos dzīvnieku un augu veselības statusu. Šajā noteikumā ir aprakstīti uzdevumi, kas šajā ziņā ir jāpilda Sanitāro un fitosanitāro pasākumu komitejai. Pārējie šīs komitejas uzdevumi ir uzskaitīti minētā nolīguma 5.15. un 5.16. pantā.
264. Paredzētā nolīguma 5.11. un 5.12. pantā ir noteikti apmaiņas ar informāciju un paziņošanas pienākumi.
265. Paredzētā nolīguma sestās nodaļas, kas attiecas uz muitu un tirdzniecības atvieglošanu, 6.3., 6.4. un 6.11. pantā pusēm ir noteikts pienākums nodrošināt, ka to iestādes sadarbojas un apmainās ar informāciju, tostarp saistībā ar muitas vērtības noteikšanu. Šī nolīguma 6.17. pantā tostarp ir noteikti Muitas komitejas uzdevumi un pusēm ir atļauts šajā komitejā pieņemt noteiktus lēmumus.
266. Paredzētā nolīguma 7.7. pantā ir paredzēta sadarbība saistībā ar septīto nodaļu, kas attiecas uz atjaunojamās enerģijas ražošanu un iespēju pieņemt īstenošanas lēmumus Tirdzniecības komitejā.

267. Šī nolīguma astotās nodaļas, kas attiecas uz pakalpojumiem, uzņēmējdarbību un elektronisko komerciju, 8.16. pantā ir paredzēts, ka Savienībā un Singapūrā kompetentās iestādes izstrādā kopējus ieteikumus saistībā ar profesionālo kvalifikāciju savstarpējo atzišanu un iesniedz tos Pakalpojumu tirdzniecības, ieguldījumu un publiskā iepirkuma komitejā. Šajā nodaļā ir arī paredzēta sadarbība telekomunikāciju (8.48. pants) un elektroniskās komercijas (8.61. pants) jomā.
268. Paredzētā nolīguma 9.4. panta 3. punktā ir noteikts, ka puses, pamatojoties uz Tirdzniecības komitejas lēmumu, var vienoties par to, ka atsevišķi pasākumu veidi, tāpat kā šī paša panta 2. punktā uzskaitītie, ir uzskatāmi par pienākuma piemērot šī nolīguma devītajā nodaļā ietvertajiem ieguldījumiem taisnīgas un vienlīdzīgas attieksmes režīmu pārkāpumu.
269. Paredzētā nolīguma 10.18.–10.20. pantā ir noteikta apspriešanās, kas var tikt veikta, un lēmumi, kas var tikt pieņemti, Pakalpojumu tirdzniecības, ieguldījumu un publiskā iepirkuma komitejā saistībā ar desmitajā nodaļā reglamentēto jomu attiecībā uz publisko iepirkumu.
270. Šī nolīguma vienpadsmitās nodaļas, kas attiecas uz intelektuālo īpašumu, 11.8. pantā ir paredzēta sadarbība starp autortiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām. Minētā nolīguma 11.23. pantā turklāt ir piešķirtas lēmumpieņemšanas pilnvaras Tirdzniecības komitejai, un tā 11.51. un 11.52. pantā pusēm ir noteikts pienākums apmainīties ar informāciju.
271. Paredzētā nolīguma divpadsmitajā nodaļā, kas attiecas uz konkurenci un ar to saistītajiem jautājumiem, ir paredzēta sadarbība pušu tiesību aktu piemērošanas jomā (12.11. pants) un pienākums konsultēties, ja viena no šīm pusēm to vēlas (12.13. pants).
272. Paredzētā nolīguma 13.15. pantā ir noteikts pušu pienākums izraudzīties biroju, kas ir kontaktpunkts otrai pusei, lai varētu īstenot trīspadsmito nodaļu, kas attiecas uz tirdzniecību un ilgtspējīgu attīstību. Tajā ir arī paredzēta Tirdzniecības un ilgtspējīgas attīstības darba grupas izveide, lai uzraudzītu minēto īstenošanu. Šīs nodaļas 13.16. pantā ir precizēti uzdevumi, kas šiem kontaktpunktiem un darba grupai ir jāpilda, ja pušu starpā rodas domstarpības par jautājumiem, kas saistīti ar šo nodaļu. Minētās nodaļas 13.17. pantā ir piebilsts, ka, ja minētā darba grupa šādas domstarpības nav pienācīgi atrisinājusi, tas ir jāizskata ekspertu grupai. Šajā pašā pantā ir noteikta šīs pārbaudes procesuālā kārtība.
273. Parējos paredzētā nolīguma trīspadsmitās nodaļas noteikumos ir noteikti vairāki sadarbības un apmaiņas ar informāciju veidi darba ņēmēju sociālās aizsardzības (13.4. pants) un vides aizsardzības (13.7. un 13.10. pants) jomā.
274. Paredzētā nolīguma sešpadsmitajā nodaļā ir izveidots mediācijas mehānisms starp pusēm. Saskaņā ar šī nolīguma 13.16. pantu šis mehānisms nav piemērojams šī nolīguma trīspadsmitajai nodaļai. Atbilstoši minētajai sešpadsmitajai nodaļai puses, pastāvot dažādiem viedokļiem par paredzētā nolīguma otro līdz divpadsmito nodaļu, var meklēt savstarpēji saskaņotus risinājumus.
275. Šī atzinuma 257.–274. punktā minēto noteikumu un mehānismu mērķis ir nodrošināt paredzētā nolīguma materiālo tiesību normu efektivitāti, galvenokārt ieviešot organisku struktūru, sadarbības veidus, pienākumu apmainīties ar informāciju, kā arī noteiktas lēmumpieņemšanas pilnvaras.
276. Tiesai jau ir bijusi iespēja norādīt, ka Savienības kompetence uzņemties starptautiskas saistības ietver arī kompetenci papildināt šīs saistības ar institucionāliem noteikumiem. To esamība nolīgumā neietekmē tā noslēgšanas kompetences raksturu. Šiem noteikumiem ir papildraksturs, un tie līdz ar to ietilpst tajā pašā kompetencē kā kompetence, kurā ietilpst materiālās tiesību normas, kuras tie papildina (šajā ziņā skat. tostarp atzinumu 1/76 (Nolīgums par Eiropas iekšējo ūdeņu kuģniecības pārtraukšanas fonda izveidi), 1977. gada 26. aprīlis, EU:C:1977:63, 5. punkts; atzinumu 1/78 (Starptautiskais dabiskā kaučuka nolīgums), 1979. gada 4. oktobris, EU:C:1979:224, 56. punkts, kā arī spriedumu, 2013. gada 22. oktobris, Komisija/Padome, C-137/12, EU:C:2013:675, 70. un 71. punkts).

277. Tā kā no šī atzinuma izriet, ka visas paredzētā nolīguma otrās līdz astotās nodaļas un desmitās līdz trīspadsmitās nodaļas materiālās tiesību normas ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē, ņemot vērā šī atzinuma iepriekšējā punktā minēto iemeslu, šī atzinuma 258.–267. un 269.–273. punktā norādītie noteikumi arī ietilpst minētajā kompetencē. Tas pats attiecas arī uz paredzētā nolīguma septiņpadsmito nodaļu, ciktāl tā attiecas uz Preču tirdzniecības komiteju, Sanitāro un fitosanitāro pasākumu komiteju un Muitas komiteju.
278. Šī atzinuma 268. punktā minētā paredzētā nolīguma 9.4. panta 3. punkts ir daļa no šī nolīguma devītās nodaļas A sadaļas, un līdz ar to uz to ir attiecināmi šī atzinuma 243. un 244. punktā izdarītie secinājumi.
279. Paredzētā nolīguma sešpadsmitā nodaļa, kas attiecas uz mediācijas mehānismu, kā arī institucionālie un nobeiguma noteikumi, izņemot noteikumus, kas attiecas uz Preču tirdzniecības komiteju, Sanitāro un fitosanitāro pasākumu komiteju un Muitas komiteju un ir ietverti šī nolīguma septiņpadsmitajā nodaļā, tostarp attiecas uz šī nolīguma devītās nodaļas A sadaļas noteikumiem, un līdz ar to, ņemot vērā šī atzinuma 243. un 244. punktā minētos iemeslus, Savienība tos nevar noslēgt viena pati. Tas pats attiecas arī uz paredzētā nolīguma pirmo nodaļu, ciktāl šajā nodaļā ir noteikts minētā nolīguma priekšmets un mērķi kopumā un ciktāl tas tostarp attiecas uz tā devītās nodaļas A sadaļu.

Pārredzamība

280. Paredzētā nolīguma četrpadsmitajā nodaļā “Pārredzamība” ir ietverti noteikumi, kas ir piemērojami attiecībā uz citās šī nolīguma nodaļās minētajām jomām, ievērojot konkrētākos noteikumus, kas ir ietverti šajās nodaļās saistībā ar pārredzamību.
281. Ar šajā nodaļā ietvertajām saistībām puses vispirms nodrošina, ka vispārēji piemērojamie pasākumi, kas saistīti ar kādu paredzētajā nolīgumā ietvertu aspektu, ir saprotami un viegli pieejami un ka no šādu pasākumu publiskošanas līdz to spēkā stāšanās dienai paiet pietiekams laiks (14.3. pants). Tāpat puses apņemas atvieglot saziņu saistībā ar jebkuru šajā nolīgumā ietvertu jautājumu, izveidojot kontaktpunktus un atbildot uz noteiktiem informācijas pieprasījumu veidiem (14.4. pants). Visbeidzot tās nodrošina, ka jebkurš process, kas tiek veikts saistībā ar šo nolīgumu un kas ietekmē otras puses izcelsmes personu, preču vai pakalpojumu intereses, atbilst labas pārvaldības principiem un var tikt pārskatīts objektīvā un neatkarīgā tiesā (14.5.–14.7. pants).
282. Šīs saistības ir piemērojamas pasākumiem, ko puses veiks paredzētā nolīguma otrajā līdz trīspadsmitajā nodaļā minētajās jomās. Šajās nodaļās ietvertā pārredzamības noteikumu mērķis ir nodrošināt šo nodaļu materiālo tiesību normu efektivitāti. Šiem noteikumiem tādējādi ir papildraksturs un tie ietilpst tajā pašā kompetencē kā kompetence, kurā ietilpst minētās materiālās tiesību normas. Tā kā šīs materiālās tiesību normas daļa, kas minēta šī atzinuma 243. punktā, ietilpst kompetencē, ko Savienība dala ar dalībvalstīm, paredzētā nolīguma četrpadsmito nodaļu Savienība nevar apstiprināt viena pati.
283. Savukārt īpašie noteikumi pārredzamības jomā, kas ir noteikti tikai attiecībā uz vienu no paredzētā nolīguma otrās līdz astotajai un desmitās līdz trīspadsmitajai nodaļai, kā, piemēram, šī nolīguma 4.8., 6.15., 8.17., 8.45., 12.9. un 13.3. pantā ietvertie, ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē.
284. Ciktāl atsevišķas dalībvalstis ir norādījušas, ka minētie pārredzamības noteikumi, daļā, kurā tajos ir paredzēts iestāžu, tostarp dalībvalstu iestāžu, pienākums Savienībā ievērot labas pārvaldības un efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principus, ietilpst kompetencē, kas administratīvā un tiesas procesa jomā ir vienīgi dalībvalstīm, pietiek norādīt, ka paredzētā nolīguma četrpadsmitajā nodaļā un šī atzinuma iepriekšējā punktā minētajos noteikumos iekļautie noteikumi neietver nekādas saistības, kas attiektos uz dalībvalstu administratīvo vai tiesu iestāžu organizāciju, bet vienīgi atspoguļo to, ka gan

Savienībai, gan dalībvalstīm, piemērojot šo nolīgumu, ir jāievēro Savienības vispārējie principi un pamattiesības, kā, piemēram, labas pārvaldības un efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principi. Līdz ar to nevar uzskatīt, ka minētā četrpadsmitā nodaļa apdraud kompetenci, kas ir vienīgi dalībvalstīm.

Strīdu izšķiršana

– Ieguldītāja un valsts strīdu izšķiršana

285. Kā noteikts paredzētā nolīguma 9.11. panta 1. punktā, šī nolīguma devītās nodaļas B sadaļa attiecas uz “strīdu izšķiršanu starp prasītāju no vienas puses un otru pusi par režīmu, par kuru tiek apgalvots, ka ar to tiek pārkāpti A sadaļas (Ieguldījumu aizsardzība) noteikumi, kuru pārkāpums, kā tiek apgalvots, rada zaudējumus vai kaitē prasītājam vai tā uzņēmumam, kas veic uzņēmējdarbību uz vietas”.
286. No šī nolīguma 9.11. panta 2. punkta a) un e) apakšpunkta izriet, ka ne tikai Savienība, bet arī Savienības dalībvalstis var būt šo strīdu puses kā pretējā puse neatkarīgi no tā, vai tās par tādām ir nozīmējusi Savienība atbilstoši minētā nolīguma 9.15. panta 2. punktam vai tām ir šāds statuss atbilstoši šī paša nolīguma 9.15. panta 3. punktam.
287. Ja strīdu nevar atrisināt, panākot mierizlīgumu vai izmantojot apspriešanās procedūru atbilstoši paredzētā nolīguma 9.12. vai 9.13. pantam, attiecīgais ieguldītājs saskaņā ar šī nolīguma 9.15. pantu var paziņot par savu nodomu izmantot šķirējtiesas procedūru. Šī paša nolīguma 9.16. panta 1. punktā ir noteikts, ka pēc tam, kad pagājuši trīs mēneši no dienas, kad ir iesniegts šis paziņojums, šis ieguldītājs var “iesniegt prasību izmantot vienu no [šajā panta uzskaitītajiem] strīdu izšķiršanas mehānismiem”.
288. Paredzētā nolīguma 9.16. panta 2. punktā ir precizēts, ka šī panta 1. punkts “ir uzskatāms par atbildētāja piekrišanu tam, ka [...] tiek iesniegta prasība šķirējtiesai”.
289. Šī nolīguma 9.17. pantā ir uzskaitīti visi nosacījumi, kas ir jāizpilda, lai strīds varētu tikt iesniegts šķirējtiesā. Saskaņā ar šī panta 1. punkta f) apakšpunktu viens no šiem nosacījumiem ir tas, ka prasītājs “atsauc visas neizskatītās prasības, ko iesniedzis valsts tiesai vai šķirējtiesai par to pašu režīmu, kas, iespējams, pārkāpj A sadaļas (Ieguldījumu aizsardzība) noteikumus”.
290. Neskarot šī atzinuma 30. punktā norādīto, Tiesai ir jāpauž sava nostāja par kompetences ievieš šādu strīdu izšķiršanas režīmu raksturu. Šajā ziņā ir tiesa, kā tas izriet no paredzētā nolīguma 9.17. panta, ka šajā nolīgumā nav izslēgta iespēja, ka saistībā ar strīdu starp Singapūras ieguldītāju un dalībvalsti var vērsties minētās dalībvalsts tiesās, tomēr nemainīgs paliek tas, ka tā ir tikai iespēja, kas ir prasītāja ieguldītāja rīcībā.
291. Šis pēdējais minētais būtībā var saskaņā ar šī nolīguma 9.16. pantu nolemt nodot minēto strīdu šķirējtiesas procedūrā, nepastāvot minētās dalībvalsts iespējai iebilst pret to, ciktāl saskaņā ar minētā nolīguma 9.16. panta 2. punktu tās piekrišana šajā ziņā tiek uzskatīta par saņemtu.
292. Tomēr šādam režīmam, atbilstoši kuram strīdi ir izslēgti no dalībvalstu tiesu jurisdikcijas, nevar būt tīri papildinošs raksturs šī atzinuma 276. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē un to tādējādi nevar ievieš bez dalībvalstu piekrišanas.
293. No tā izriet, ka paredzētā nolīguma devītās nodaļas B sadaļas apstiprināšana ir nevis Savienības ekskluzīvajā kompetencē, bet gan Savienības un tās dalībvalstu dalītajā kompetencē.

– Pušu strīdu izšķiršana

294. Paredzētā nolīguma piecpadsmitās nodaļas mērķis ir izvairīties no iespējamajām pušu domstarpībām un atrisināt tās. Saskaņā ar paredzētā nolīguma 15.2. pantu šo nodaļu piemēro "attiecībā uz visām domstarpībām par šā nolīguma noteikumu interpretāciju un piemērošanu, ja vien nav skaidri paredzēts citādi".
295. Kā norādīts šī atzinuma 154. punktā, paredzētā nolīguma piecpadsmitajā nodaļā ieviestais strīdu izšķiršanas režīms nav attiecināms uz šī nolīguma trīspadsmito nodaļu. Savukārt šis režīms var tikt piemērots pušu starpā, lai izšķirtu domstarpības, kas tostarp saistītas ar paredzētā nolīguma otrās līdz divpadsmitās nodaļas materiālo tiesību normu interpretāciju un piemērošanu.
296. Paredzētā nolīguma 15.4. pantā ir noteikts, ka, ja puses nav atrisinājušas strīdu apspriežoties, prasītāja puse var pieprasīt šķirējtiesas kolēģijas izveidi. Saskaņā ar šī nolīguma 15.19. pantu pusēm ir saistoši visi šādas grupas lēmumi.
297. Paredzētā nolīguma 15.21. pantā ir precizēts, ka prasītāja puse var nepiemērot šo strīdu izšķiršanas režīmu, tā vietā ceļot prasību Pasaules Tirdzniecības organizācijā (PTO), ciktāl, ja ir ticis ierosināts process atbilstoši vienam no diviem tādējādi pieejamajiem strīdu izšķiršanas režīmiem, atbilstoši otrajam režīmam vairs nevar tikt ierosināts nekāds process ar tādu pašu priekšmetu.
298. Saistībā ar Savienības kompetenci apstiprināt šo piecpadsmito nodaļu vispirms ir jāatgādina, ka Savienības kompetence starptautisko attiecību jomā un tās spēja noslēgt starptautiskus nolīgumus noteikti ietver iespēju pakļaut savu rīcību ar šiem nolīgumiem izveidotas vai izraudzītas tiesas nolēmumiem attiecībā uz šo nolīgumu noteikumu interpretāciju un piemērošanu (atzinums 1/91 (EEZ līgums – I), 1991. gada 14. decembris, EU:C:1991:490, 40. un 70. punkts; atzinums 1/09 (Nolīgums, ar ko izveido vienotu sistēmu strīdu izskatīšanai patentu jomā), 2011. gada 8. marts, EU:C:2011:123, 74. punkts, un atzinums 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 182. punkts).
299. Tāpat Savienības kompetence noslēgt starptautiskus nolīgumus noteikti ietver iespēju pakļaut savu rīcību tāda orgāna lēmumiem, kas, lai gan tas formāli nav tiesa, būtībā pilda tiesas funkcijas, kā, piemēram, Strīdu noregulēšanas institūcija, kas izveidota saistībā ar Līgumu par PTO izveidi.
300. Kā izklāstīts šī atzinuma 30. punktā un atgādināts tā 290. punktā, šī tiesvedība neattiecas uz jautājumu, vai paredzētā nolīguma noteikumi ir saderīgi ar Savienības tiesībām.
301. Līdz ar to pretēji gadījumam, kas pastāvēja saistībā ar šī atzinuma 298. punktā minētajām atzinuma procedūrām, nav jāizvērtē, vai paredzētā nolīguma piecpadsmitajā nodaļā ietvertais strīdu izšķiršanas režīms atbilst šajos pārējos atzinumos noteiktajiem kritērijiem, tostarp kritērijam saistībā ar Savienības tiesību autonomijas ievērošanu.
302. Tā kā šī nolīguma piecpadsmitā nodaļa attiecas uz strīdiem starp Savienību un Singapūras Republiku saistībā ar minētā nolīguma interpretāciju un piemērošanu, šis atzinums neattiecas arī uz jautājumu par Tiesas kompetenci saistībā ar strīdu izšķiršanu Savienībā saistībā ar tās tiesību interpretāciju (attiecībā uz šo kompetenci skat. tostarp spriedumu, 2006. gada 30. maijs, Komisija/Īrija (MOX rūpnīca), C-459/03, EU:C:2006:345, 132. punkts, un atzinumu 1/09 (Nolīgums, ar ko izveido vienotu sistēmu strīdu izskatīšanai patentu jomā), 2011. gada 8. marts, EU:C:2011:123, 78. punkts).
303. Šajā tiesvedībā pietiek konstatēt, ka šajā nodaļā paredzētais strīdu izšķiršanas režīms ir daļa no paredzētā nolīguma materiālo tiesību normu institucionālā regulējuma. Tā kā šis režīms attiecas uz strīdiem starp Savienību un Singapūras Republiku, tas atšķirībā no paredzētā nolīguma devītās nodaļas

B sadaļā paredzētā strīdu starp ieguldītāju un valsti izšķiršanas režīma nevar izslēgt strīdus no dalībvalstu vai Savienības tiesu jurisdikcijas. Pastāvot šādiem apstākļiem, ir piemērojams šī atzinuma 276. punktā atgādinātais judikatūras noteikums.

304. Šajā piecpadsmitajā nodaļā reglamentētie strīdi turklāt var ietekmēt paredzētā nolīguma devītās nodaļas A sadaļas noteikumus. Tādējādi to pašu iemeslu dēļ kā šī atzinuma 243. un 244. punktā norādītie iemesli minēto piecpadsmito nodaļu Savienība nevar apstiprināt viena pati.

Atbilde uz lūgumu sniegt atzinumu

305. No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka paredzētais nolīgums ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē, izņemot šādus noteikumus, kas ietilpst Savienības un tās dalībvalstu dalītajā kompetencē:
- šī nolīguma devītās nodaļas (Ieguldījumi) A sadaļas (Ieguldījumu aizsardzība) noteikumi, ciktāl tie attiecas uz tādiem ieguldījumiem starp Savienību un Singapūras Republiku, kas nav tiešie ieguldījumi;
  - minētās devītās nodaļas B sadaļas (Ieguldītāja un valsts strīdu izšķiršana) noteikumi un
  - minētā nolīguma pirmās nodaļas (Mērķi un vispārīgās definīcijas), četrpadsmitās nodaļas (Pārredzamība), piecpadsmitās nodaļas (Strīdu izšķiršana), sešpadsmitās nodaļas (Mediācijas mehānisms) un septiņpadsmitās nodaļas (Institucionāli, vispārīgi un nobeiguma noteikumi) noteikumi, ciktāl tie attiecas uz minētās devītās nodaļas noteikumiem un ciktāl šie pēdējie minētie ietilpst Savienības un tās dalībvalstu dalītajā kompetencē.

Līdz ar to Tiesa (plēnums) sniedz šādu atzinumu:

Nolīgums par brīvu tirdzniecību starp Eiropas Savienību un Singapūras Republiku ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē, izņemot šādus noteikumus, kas ietilpst Savienības un tās dalībvalstu dalītajā kompetencē:

- šī nolīguma devītās nodaļas (Ieguldījumi) A sadaļas (Ieguldījumu aizsardzība) noteikumi, ciktāl tie attiecas uz tādiem ieguldījumiem starp Savienību un Singapūras Republiku, kas nav tiešie ieguldījumi;
- minētās devītās nodaļas B sadaļas (Ieguldītāja un valsts strīdu izšķiršana) noteikumi un
- minētā nolīguma pirmās nodaļas (Mērķi un vispārīgās definīcijas), četrpadsmitās nodaļas (Pārredzamība), piecpadsmitās nodaļas (Strīdu izšķiršana), sešpadsmitās nodaļas (Mediācijas mehānisms) un septiņpadsmitās nodaļas (Institucionāli, vispārīgi un nobeiguma noteikumi) noteikumi, ciktāl tie attiecas uz minētās devītās nodaļas noteikumiem un ciktāl šie pēdējie minētie ietilpst Savienības un tās dalībvalstu dalītajā kompetencē.

Lenaerts Tizzano Silva de Lapuerta

Ilešič Bay Larsen von Danwitz

Da Cruz Vilaça Juhász Berger

Prechal Vilaras Regan

Rosas Borg Barthet Malenovský

Bonichot Arabadžiev Toader

Šváby Jarašiūnas Fernlund

Vajda Biltgen

Jürimäe Lycourgos

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2017. gada 16. maijā.

Sekretārs Priekšsēdētājs

A. Calot Escobar K. Lenaerts